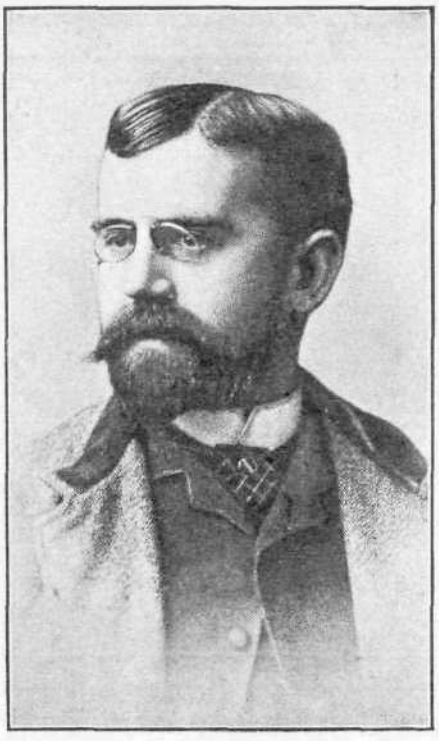

Α. ΡΟΥΒΙΟ Υ ΛΙΟΥΤΣ

Ὁ κ. Ἀντώνιος Ρούβιο ὁ Λιούτς, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν ἵνα καταστήσωμεν γνωστὴν τὴν μορφὴν αὐτοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινόν, εἶνε λόγιος ἱσπανὸς ἑλληνομαθέστατος γεννηθεὶς τὴν 24 Ἰουλίου 1856 ἐν Βαλλαδολίδ. Υἱὸς τοῦ διασήμου Καταλανοῦ ποιητοῦ Ρούβιο ὑ Ὄρς ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν Βαρκελόνῃ, συνεπλήρωσε δὲ τὴν φιλολογικήν του μόρφωσιν ἐν Μαδρίτῃ γενόμενος διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας κατὰ τὸ 1878. Ἀπὸ τοῦ 1885 διδάσκει ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βαρκελόνης καὶ εἶνε μέλος διαφόρων ἱσπανικῶν ἀκαδημιῶν καὶ ἑλληνικῶν ἑταιριῶν καὶ συλλόγων. Ἐδημοσίευσε διάφορα φιλολογικὰ ἔργα ἱσπανιστὶ καὶ καταλανιστί, καὶ πολλὰ ἱστορικὰ μελετήματα ἰδίως ἀναφερόμενα εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Καταλανῶν. Κατὰ τὸ 1882 μετέφρασεν εἰς καταλανικὴν γλῶσσαν τὸν *Λουκῆν Λάραν* τοῦ κ. Βικέλα καὶ ἐσχάτως διάφορα νεοελληνικὰ διηγήματα δημοσιευθέντα εἰς κομψότατον εἰκονογραφημένον τόμον, ἐκδοθέντα ἐν Βαρκελόνῃ ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἄλλων μεταφράσεων ἐκ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἐκ τοῦ τόμου τούτου ἀποσπῶμεν τὸν κάτωθι δημοσιευόμενον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει πρόλογον τοῦ μεταφραστοῦ. Οὕτως ἐργαζόμενος ὁ ἱσπανὸς λόγιος δικαιοῦται νὰ καταλάβῃ ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὸν ὅμιλον τῶν ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν συγχρόνων προϊόντων τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀνενδότως ἐργαζομένων ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ξένων, καὶ προσελκύει βεβαίως ἀμέριστον τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου.

Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Μεταξὺ τῶν ξένων φιλολογιῶν ὀλίγαι εἶνε τόσον ἄγνωστοι εἰς τὴν Ἱσπανίαν ὅσον ἡ νεωτέρα ἑλληνική. Ὁ ρωμαντισμός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἐξήγειρε τὴν πρὸς πᾶν τὸ ἐξωτικὸν ἀγάπην καὶ ἀνεζωογόνησε τὴν φιλολογικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς Ἱσπανίας μὲ αὔρας ἐκ τόπων μακρυνῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐγκλιματίσῃ εἰς Ἱσπανίαν τὸν νεώτερον ἑλληνισμόν. Τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται ἐν μέρει, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ φιλολογία μας ἔτεινε φυσικῷ τῷ λόγῳ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν στοιχείων ἐξ ὀργανισμῶν ἀνωτέρων, καὶ ὅτι εἰς τοιαύτην κατηγορίαν δὲν ὑπήγετο τότε ἡ φιλολογία τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καίτοι τὴν τάσιν πρὸς μίμησιν δὲν παρώτρυνε παραγωγὴ ἔργων φιλολογικῶν ἀξίων λόγου, ἠδύνατο ὅμως ἡ πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἀγάπη νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὰ γράμματα, ὡς ἐκ τοῦ αἰσθήματος τοῦ φιλελληνισμοῦ τὸ ὁποῖον, συνδεόμενον πρὸς τὸ παρελθόν, ἐπεκράτησεν ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, εἰς δὲ τὴν ποίησιν διέλαμψεν ἰδίως διὰ τοῦ Βύρωνος, τοῦ Δελαβίν καὶ τοῦ Γκαῖτε. Ἀλλ' ὅμως τὸ αἴσθημα τοῦτο δὲν εἰσεχώρησε ποτὲ βαθέως εἰς τὴν Ἱσπανίαν, τὰ δὲ ὀλίγα ὅσα ἐξ Ἑλλάδος μετεφυτεύθησαν εἰς τὸν ἱσπανικὸν ρωμαντισμόν, ἦλθον μέχρις ἡμῶν ἐμμέσως· καὶ εἰς τὸν οὕτω ἐλθόντα Φιλελληνισμὸν ἐξέχει πρὸ πάντων ἡ μεγάλη μορφὴ τοῦ Βύρωνος ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τοῦ Ἐσπρονσέδα μέχρι τοῦ Νουνιὲς δὲ Ἄρτσε τὰ ἴχνη τοῦ ἥρωος τοῦ Μεσολογγίου ἀναφαίνονται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὸ σύντομον τοῦτο ἐπεισόδιον τῆς λυρικῆς ποιήσεώς μας.

Ἄλλως, εἰς ὀλιγίστας συνθέσεις ἱσπανικὰς παρουσιάζεται ἡ Ἑλλὰς ὡς ὑπόθεσις. Εἰς καμμίαν δὲ σχεδὸν δὲν ἀντανακλᾶται ἡ μίμησις τῶν ποιητῶν καὶ τῶν συγγραφέων της, παρεκτὸς εἰς τὸν νεοκλασικὸν Βαλέραν, ὅστις μετέφρασε τὸ *Πουλάκι*[1] τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἄλλα τινὰ ποιήματα ἀνωνύμων ἑλλήνων.

Ἀνατρέχων εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου, καὶ χωρὶς τὴν πρόθεσιν νὰ ἐξαντλήσω τὴν ὕλην ἡ ὁποία ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶνε δύναται ὅμως ν' ἀποδώσῃ καὶ περισσότερα, περιορίζομαι νὰ μνημονεύσω χάριν περιεργείας τὸν ὡραῖον ***Ἀποχαιρετισμὸν τοῦ πατριώτου Ἕλληνος πρὸς τὴν κόρην τοῦ ἀποστάτου***, τοῦ Ἐσπρονσέδα, τὸν ***Αἰχμάλωτον ἕλληνα πρὸς τοὺς συντρόφους του***, τοῦ Ἰωάννου Ἀντωνίου Σαζατορνίλλ, (τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐμπνευσθὲν ἐκ τοῦ προλαβόντος ποιήματος), τὸ ἱστορικὸν διήγημα τοῦ Σταυισλάου δὲ Κόσκα Βάγιο, ***Ἑλλὰς ἢ ἡ κόρη τοῦ Μεσολογγίου***, τὸ ***Πολεμικὸν ᾆσμα*** τοῦ Μαρτινὲζ δὲ λὰ Ρόζα, καὶ τὸ ἀνώτερον πάντων, ὁ ***τελευταῖος θρῆνος τοῦ Βύρωνος*** τοῦ Νουνιὲς δὲ Ἄρτσε, τὸ μᾶλλον ἐμπνευσμένον ποίημα ἐξ ὅσων ὁ Φιλελληνισμὸς παρήγαγεν, ἰδίως εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐξυμνοῦνται αἱ δόξαι τῆς Νέας Ἑλλάδος καὶ τὸ τραγικὸν τέλος τῶν Σουλιωτισσῶν κατὰ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ***χορὸν τοῦ θανάτου***, τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφὴ ἐγγίζει τὰ μεγαλήτερα τῆς ποιήσεως ὕψη.

Ἡ ἑλληνικὴ διηγηματογραφία μένει ἄγνωστος εἰς τὴν Ἱσπανίαν ὅσον καὶ ἡ λυρικὴ ποίησις, ἢ καὶ περισσότερον ἂν εἶνε δυνατόν. Σήμερον ὁπότε ἐπικρατεῖ ὁ συρμὸς τοῦ ἀγνώστου καὶ ξενικοῦ, ὁπότε ἐπισύρουν τὴν περιέργειαν καὶ τὴν προσοχὴν οἱ διηγηματογράφοι χωρῶν τόσον μακρινῶν καὶ τόσον διαφόρων τῆς ἰδικῆς μας, ὡς ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Νορβηγία, κανεὶς μέχρι τῆς ὥρας δὲν ἐνθυμήθη τὴν ἀναγεννηθεῖσαν πατρίδα τῶν Ἡρώων καὶ τῶν Μου-

[1] Τὸ γνωστὸν τοῦ Βηλαρᾶ *Πουλάκι* ξένο κοινῶς ἀπεδόθη καὶ ὑπὸ ἄλλων εἰς τὸν Ὑψηλάντην. Σ. τ. Δ.

σῶν. Ἡ λήθη αὕτη μᾶς φαίνεται τόσον μᾶλλον ἀδικαιολόγητος, καθόσον εἰς οὐδένα τῶν εἰδῶν τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι φαίνεται μεγαλητέρα ἔμπνευσις καὶ πρωτοτυπία. Διὰ τοῦτο ἐπικροτοῦμεν τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ἐκδότου τῆς Biblioteca Universal Ilustrada, θελήσαντος νὰ καταστήσῃ γνωστοὺς τοὺς διηγηματογράφους τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ κενὸν τῶν ἱσπανικῶν γραμμάτων, φέρων αὐτὰ εἰς ἐπαφὴν μὲ ὅλα τὰ ἀδελφὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

Τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τῆς *Διεθνοῦς Εἰκονογραφημένης Βιβλιοθήκης* καὶ διὰ τοῦτο νομίζομεν κάλλιστα ἔπραξε ἀρχίζων ἀπὸ φιλολογίαν τόσον μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς, καθόσον αἱ ἔνδοξοι παραδόσεις της ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Χάρις εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦτον ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶνε κτῆμα μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Τὴν ἀνεξαρτησίαν της ὀφείλει ἡ Νέα Ἑλλὰς πλὴν ἄλλων καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶνε ἡ διάδοχος τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὅλα τὰ ἔθνη τὴν ἀγαποῦν καὶ τὴν τιμοῦν καθὸ ἀπόγονον τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλουν τὴν Τέχνην, τὴν Ἐπιστήμην, καὶ τὴν Ποίησιν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐδέχθησαν μεταξὺ των μετ' εὐλαβοῦς ἀγάπης, καθὼς περιβάλλει μία οἰκογένεια εἰς τοὺς κόλπους της τὸν κοινὸν πρόγονον. Ὀλίγιστα ἔθνη κινοῦσι τόσον τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῶν ταλαιπωριῶν των, διὰ τῶν δικαίων ἐλπίδων των καὶ διὰ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, ὅσον τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ ὅμως οὐδὲν μένει τόσον ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ δι' ὅλην τὴν Ἱσπανίαν ὑπάρχουν λόγοι ἐκτιμήσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δικαιοῦται πρὸ πάντων ἡ Καταλανία νὰ συσφίγξῃ μετ' αὐτῆς τοὺς δεσμοὺς τῆς φιλολογικῆς ἀδελφότητος. Ἐὰν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Καταλανία ὑπῆρξε στάδιον γόνιμον πρὸς ἐμπορίαν μετὰ τῶν ἑλληνικῶν λαῶν, ἡ Ἑλλὰς μετὰ παρέλευσιν αἰώνων ἐγένετο τὸ θέατρον τῶν ἡρωικωτέρων Καταλανικῶν ἄθλων. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον ἀρκεῖ διὰ νὰ τὴν προσβλέπωμεν μὲ ὅσην στοργὴν ἀτενίζει γηραιὸς παλαίμαχος τὸν τόπον ὅπου ἀνδραγάθησε νέος.

Ἀλλ' αἱ φιλολογικαὶ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Καταλανίας σχέσεις δὲν συνάπτονται τὸ πρῶτον διὰ τοῦ βιβλίου τούτου. Πρὸ δεκαετίας ἤδη ἔγεινεν ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἐγκλιματίσεως τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας. Ταυτοχρόνως δὲ ἠκολούθησε τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο ὁ ἡμέτερος φίλος καὶ ἔγκριτος ἑλληνιστὴς κ. Luis Sagnier y Nadal, ἐμοῦ μὲν μεταφράσαντος εἰς τὴν Καταλανικήν, ἐκείνου δὲ εἰς τὴν Ἱσπανικὴν τὸν *Λουκῆν Λάραν* τοῦ Δ. Βικέλα.

Ἡ Καταλανικὴ μετάφρασις ἤρχισε δημοσιευομένη τὴν 1 Δεκεμβρίου 1881 εἰς τὴν γνωστὴν ἐπιθεώρησιν Lo Gay Saber τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Francisco Pelay Briz διευθυνομένην, ἐπροτάχθησαν δ' αὐτῆς σύντομοι παρατηρήσεις περὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς διηγηματογραφίας. Ἡ δὲ Ἱσπανικὴ ἐδημοσιεύθη τὸ 1882 εἰς ἴδιον κομψὸν τομίδιον.

Δὲν εἶνε πρόσφορος ἐνταῦθα ἡ ἀναδημοσίευσις τῶν σκέψεων ὅσας περὶ τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος ἤδη ἔγραψα, καὶ τὰς ὁποίας ἠδυνάμην σήμερον νὰ ἐπεκτείνω καὶ νὰ διορθώσω ἐν πολλοῖς ἐκ πληρεστέρας γνώσεως τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς διηγηματογραφίας εἶνε σύντομος. Ἡ πεζὴ λογοτεχνία καὶ ἡ μυθογραφία ἕπονται πάντοτε τῆς ἀναπτύξεως τῆς λυρικῆς καὶ ἐπικῆς ποιήσεως, ἡ ὁποία εἶνε περισσότερον φυσικὴ καὶ αὐτοφυής. Τὸ διήγημα προϋποθέτει βαθμὸν μεγαλητέρας προόδου, ἀκμάζει δὲ περισσότερον εἰς τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα πεῖραν μεγάλην καὶ ζωὴν εὐρεῖαν ἢ εἰς τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου των. Οὕτω, καθὼς ἀναγνωρίζει καὶ ὁ ἱστοριογράφος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς, τὸ διήγημα εἶνε τὸ βραδύτερον ἀναπτυχθὲν ἐν Ἑλλάδι εἶδος. Ἡ εὐκολία τῶν ξένων μεταφράσεων καὶ τὸ γόητρον τῶν ξένων φιλολογιῶν, ἰδίως τῆς γαλλικῆς, ἔπνιξαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν πρωτότυπον καὶ αὐτοφυῆ παραγωγήν. Οἱ πρῶτοι εἰσαγαγόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν τερπνὴν πεζογραφίαν ὑπῆρξαν οἱ ἀδελφοὶ Σοῦτσοι, πρωταγωνισταὶ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πατρίδος των. Τὰ ἴχνη των ἠκολούθησαν ἐκ τοῦ πλησίον ὁ γόνιμος Ραγκαβῆς, πλάσας εἰς τὴν πατρίδα του τὸ ἱστορικὸν διήγημα διὰ τοῦ *Αὐθέντου τοῦ Μωρέως*, ἐμπνευσθέντος ἐκ μιᾶς τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερουσῶν περιόδου τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἁπλῶς ἵνα ὁ ἀναγνώστης τῶν ἀνὰ χεῖρας διηγημάτων ἔχῃ γνῶσίν τινα τῶν προγενεστέρων, μνημονεύομεν τὰ ὀνόματα τοῦ Λ. Μελᾶ γράψαντος διηγήματα διαλογικὰ διδακτικὸν ἔχοντα σκοπόν.... τοῦ Π. Καλλιγᾶ πρώτου συγγράψαντος ἐκτεταμένον διήγημα (τὸν Θάνον Βλέκκαν), τοῦ Γρηγορίου Παλαιολόγου, τοῦ Κ. Ράμφου, πρὸς δὲ τοῦ Στ. Ξένου, τοῦ Ἐμμ. Ροΐδου, καὶ ἄλλων. . . . Οὕτως εἰσερχόμεθα εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος ὅτε τοῦτο λαμβάνει σχετικὴν ἀκμὴν καὶ εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν. Ἡ ὤθησις αὕτη ὀφείλεται εἰς ἕνα συγγραφέα καὶ εἰς ἓν περιοδικόν, τιμῶν τὸν ἑλληνικὸν τύπον. Τὸ 1879 εἶδε τὸ φῶς εἰς τὴν *Ἑστίαν*, διήγημα σεμνὸν τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην διακεκριμένων Ἑλλήνων καὶ ξένων κριτικῶν ἐχάραξε νέον καὶ σωτήριον δρόμον εἰς τὴν ἑλληνικὴν διηγηματογραφίαν. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶνε ὁ κ. Βικέλας, γνωστὸς σήμερον εἰς ὅλην τὴν πολιτισμένην Εὐρώπην, τὸ δὲ διήγημα ἦτο ὁ ἤδη μνημονευθεὶς *Λουκῆς Λάρας* μεταφρασθεὶς σήμερον εἰς τὰς πλείστας τῶν ξένων γλωσσῶν. Οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ἡ θέσις ἣν ὁ κ. Βικέλας κατέχει εἰς τὴν φιλολογικὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του δικαιοῦν τὴν ἐκλογὴν πλειοτέρων ἐκ τῶν μικρῶν του διηγημάτων εἰς τὴν παροῦσαν συλλογήν.

Ὁ κ. Βικέλας εὗρε τὸν ἀσφαλέστερον δρόμον τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος λαμβάνων τοὺς ἥρωάς του ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, καὶ τὰς σκηνάς του ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς φύσεως. Τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ἐλκυστικώτερον εἰς τὰ διηγήματά του. Ὡς ἐξ αὐτοῦ δὲ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ζήσωσιν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, μεθ' ὅλην τὴν ἐνίοτε ὑπερβολικὴν ἁπλότητα τῆς πλοκῆς καὶ τινα ἀφελῆ

χαλαρότητα περὶ τὴν ἀφήγησιν. Ὁ κ. Βικέλας γνωρίζει νὰ περιγράφῃ, ἀντὶ ὅμως νὰ ἑλκύῃ τὴν προσοχήν του ἡ ἐξωτερικὴ ἰδίως πραγματικότης, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ζολᾶ, προσηλοῦται μᾶλλον εἰς τὴν μόνιμον πραγματικότητα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἡ ὁποία ποτὲ δὲν μεταβάλλεται, ἀλλὰ μένει πάντοτε ἡ αὐτή, εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλα τὰ κλίματα, καὶ τῆς ὁποίας ὅμως ἡ ταυτότης μᾶς ἐκπλήττει, μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ ἁρπάζει ἐκ νέου τὴν προσοχήν μας. Ὁ κ. Βικέλας ἐνδιατρίβει ἰδίως εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν ἡρώων του. Καὶ ἐνῷ ἀρηγεῖται μὲ ὀλίγας λέξεις καὶ σκιαγραφεῖ τὰ ἐξωτερικὰ συμβάντα παρελθόντα ἢ παρόντα, μᾶς περιγράφει εἰς σελίδας μακράς, καὶ ἐνίοτε, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, μὲ ὑπερβολήν, τὰς συγκινήσεις ἢ τὰς σκέψεις ἑνὸς τῶν προσώπων του, ἀναλύων τὴν ψυχὴν περισσότερον ἢ τὸ περιβάλλον αὐτήν.

Καθιστᾷ ἰδίως συμπαθῆ εἰς ἡμᾶς τὸν συγγραφέα τοῦτον, καθὼς καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν, ἡ ἐπισφραγίζουσα τὰ ἔργα του ἠθικὴ εὐγένεια καὶ τις ποιητικὴ μελαγχολία προερχομένη ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας του, καὶ κατοπτρίζουσα ἀκριβῶς τὸν χαρακτῆρά του, — αἰσιόδοξον συγχρόνως καὶ μελαγχολικόν, ἐπιφυλακτικόν, συμβιβαστικὸν καὶ αὐστηρὸν μετὰ πραότητος. Ἡ τάσις αὕτη πρὸς ἔξαρσιν τῆς καλῆς ὄψεως τῶν πραγμάτων καλύπτεται ἀπὸ κλίσιν φιλολογικὴν πρὸς τὸ ἀληθές· ὁ συγγραφεὺς χωρὶς ν' ἀναμιγνύῃ τὴν προσωπικότητά του εἰς τὰς ἀφηγήσεις του ἐπιτυγχάνει ἀκριβείαν καὶ διαφάνειαν φωτογραφικήν. Ἄλλως οὐδὲν τὸ πολύπλοκον καὶ παράξενον εἰς αὐτάς. Ποῖος δὲν ἔχει εἰς τὴν ζωήν του *Ἀνάμνησιν* ὁμοίαν τοῦ θανάτου τῆς ρθισικῆς νέας ἐπὶ τοῦ πλοίου; Ποῖος δὲν θ' ἀναγνωρίσῃ ὅτι αἱ σκηναὶ τοῦ διηγήματος *Εἰς τοῦ ὀφθαλμιατροῦ* δὲν συμβαίνουν εἰς ἀντιθάλαμον ἰατροῦ ἐν Ἱσπανίᾳ ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι; Ἰδοὺ τὸ μυστικὸν τοῦ τεχνίτου, ν' ἀρέσκῃ, νὰ συγκινῇ καὶ νὰ κινῇ τὸ ἐνδιαφέρον μὲ πράγματα sumptis de medio κατὰ τὸν Ὁράτιον.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Βικέλα γράφοντος διηγήματα γνησίως ἑλληνικὰ ἐπέσπασε τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ καὶ προσείλκυσεν ὁμάδα νέων συγγραφέων. Ἔκτοτε ἀντὶ νὰ παρακολουθοῦν τὰς μεταφράσεις ξένων ἔργων ἤλλαξαν δρόμον καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὰς ἀφηγήσεις ἐθνικῶν ὑποθέσεων. Ὅ,τι πρότερον σχεδὸν ἐπεριφρονεῖτο ἔγεινε τοῦ συρμοῦ, ἡ δὲ διηγηματογραφία ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ἀληθῆ ζωὴν καὶ ν' ἀκολουθῇ τὸν φυσικόν της δρόμον. Οἱ συγγραφεῖς τοὺς ὁποίους σήμερον τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν προτιμᾷ εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν περὶ αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι περιγράφουν τὰ ἤθη του, ἀπεικονίζουν τοὺς ἀνθρώπους του, τοῦ παριστοῦν σκηνὰς τοῦ τόπου των καὶ πάτρια ἔθιμα. Ἡ *Ἑστία* ἤρχισε νὰ ἀνοίγῃ τὰς σελίδας της εἰς τοὺς νέους τούτους συγγραφεῖς. σήμερον δὲ δὲν ὑπάρχει ἐν Ἑλλάδι περιοδικόν, μέγα ἢ μικρόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ τὸ πρωτότυπον διήγημά του. Καὶ ποικὴ ὑγιοῦς πραγματικότητος φαίνεται ἐπιπνέουσα καὶ ζωογονοῦσα τὴν φιλολογίαν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Μεταξὺ τῶν τοιούτων συγγραφέων δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐδῶ τοὺς κ. κ. Βιζυηνόν, Καρκαβίτσαν, Ἐφταλιώτην, Ψυχάρην, Ξενόπουλον, Παλαμᾶν, Πολυλᾶν, Δροσίνην καὶ ἄλλους, τῶν ὁποίων ἡ παράλειψις ἐνταῦθα πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀμάθειάν μου καὶ ὄχι εἰς μὴ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας των.

Τινὰ τῶν ὀνομάτων τούτων φέρονται εἰς τὸ τομίδιον τοῦτο διὰ τοῦ ὁποίου ἠθελήσαμεν νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν τὸ γνήσιον ἑλληνικὸν διήγημα, μὲ τὴν καλαισθησίαν τοῦ ἀληθοῦς, τὴν ἐνδιαφέρουσαν φιλοπατρίαν, τὴν ἠθικὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀφέλειαν, ἥτις μᾶς ἐνθυμίζει μᾶλλον τὴν κλασικὴν λιτότητα ἢ τὴν ἀτέλειαν ἀμορφώτου ἔτι τέχνης. Φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἑλληνικὸν διήγημα δὲν ἔφθασεν εἰσέτι εἰς τὴν ἐντέλειαν, ἀλλ' ὅπως καὶ σήμερον γράφεται, ἀρχίζει νὰ ἔχῃ μορφὴν ἰδίαν, καὶ νὰ χαρακτηρίζῃ λαὸν ἔχοντα πλήρη δικαιώματα φιλολογικῆς ὅσον καὶ πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας.

Μεταξὺ τῶν ἐπιτυχῶς καλλιεργούντων τὸ διήγημα ἔχομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐπαινετικῶς τοὺς κ.κ. Βιζυηνόν καὶ Δροσίνην. Τὸ *Ἁμάρτημα τῆς μητρός μου* εἶνε εἰκὼν παθητικὴ καὶ ἡ δραματικωτέρα ὅλων τῶν εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο. Τὸ ἄβρὸν διήγημα τοῦ Δροσίνη *Τὸ Κέντημα τῆς Ἀννίτσας* ἐλήφθη ἐκ συλλογῆς ἐπιγραφομένης *Διηγήματα καὶ Ἀναμνήσεις*, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ *Ἀμαρυλλίς*, ἥτις εἶχε μετὰ τὸν *Λουκῆν Λάραν* τὴν τιμὴν νὰ μεταφρασθῇ εἰς διαφόρους ξένας γλώσσας. Μόνη ἡ ἔκτασίς του μᾶς ἠμπόδισε νὰ τὸ περιλάβωμεν ἐδῶ, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ γείνῃ γνωστὸν εἰς τὸ ἱσπανικὸν κοινόν.

Μετὰ τὸν Βικέλαν ὁ δεύτερος ἀπόστολος τοῦ ἐθνικοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος εἶνε ὁ κ. Γ. Δροσίνης, ὁ νῦν διευθυντὴς τῆς *Ἑστίας* — ἐπιθεωρήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐδημοσίευσε τὰ ἐπιτυχέστερα ἔργα του.

Ἐδῶ τελειώνομεν τὰς ἤδη ὑπὲρ τὸ δέον μακρὰς παρατηρήσεις μας, ἀλλ' ὄχι χωρὶς νὰ προσθέσωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀποτελούντων τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον διηγημάτων ἐπεζητήσαμεν ὄχι μόνον τὰ ἐκλεκτότερα ἀλλὰ καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδῶν διὰ νὰ παρουσιάσωμεν ὅσον ἔνεστι πληρέστερον τὴν ζωήν, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ ἔθιμα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν *Στραβοκώσταινα* τοῦ Ἐφταλιώτου ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τοῦ βίου τῶν ἑλληνικῶν ἀγρῶν καὶ εἰκονίζεται ἡ πατριαρχικὴ γαλήνη τῶν ἀγροτῶν. Εἰς τὴν *Καταστροφὴν τοῦ Ἀνεμομύλου* διαλάμπει τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα μὲ τὰς ποιητικὰς ὑπερβολάς του, ἀξίας σεβασμοῦ μᾶλλον ἢ ἐπικρίσεως. Εἰς τὸ *Ἁμάρτημα τῆς μητρός μου*, τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ αἱ δημώδεις προλήψεις συγκρούονται πρὸς τὴν τυρλὴν καὶ ἀλόγιστον μητρικὴν στοργήν, εἰς δὲ τὰ διηγήματα τοῦ Βικέλα καὶ τοῦ Δροσίνη βλέπει τις ἀδελφούμενα εὐαρέστως τὰ ἔθιμα τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν, καὶ τὴν νέαν εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν συγχρωτιζομένην πρὸς τὴν ἐγχώριον φουστανέλλαν. Αἱ ἐπευφημίαι τῶν ἀναγνωστῶν μας θὰ ἀποδείξουν κατὰ πόσον ἡ ἐκλογή μας ἦτο ἐπιτυχής.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΥΒΕΡΤ

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

«Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία σου λέξις Μαρία;» ἠρώτησε μετὰ τρεμούσης φωνῆς ὁ Γιάγκος, ὁ τυμπανιστὴς μικροῦ ἐπὶ τῶν αὐστροουγγρικῶν συνόρων χωρίου, τὴν πλησίον του ἱσταμένην κόρην.

«Αὐτὴ εἶνε ἡ τελευταία σου λέξις;» ἐπανέλαβεν ἐνῷ ἐκείνη σιωπῶσα τὸν ἔβλεπεν ἀτενῶς.

Ἦτον ὡραία ξανθὴ νέα, γνησίας γερμανικῆς καταγωγῆς, ὁ δὲ Γιάγκος οὐγγρος ἐκ Πέστης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κόρη ἐσιώπα, ὁ Γιάγκος ἐξηκολούθησε:

«Σ' ἐρωτῶ. Τίς ἐπεριποιήθη καὶ ἐβοήθησε τὸν πατέρα σου, τὸν διδάσκαλον τοῦ σχολείου, κατὰ τὴν ἀσθένειάν του; Ἐγὼ ὁ Γιάγκος! Τίς καθησύχαζε τοὺς χωρικοὺς δυσαρεστημένους διὰ τὴν μακρὰν ἀσθένειαν τοῦ διδασκάλου; Ἐγὼ ὁ Γιάγκος. Τίς ἐρρόντισε περὶ σοῦ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός σου; Ἐγὼ καὶ πάλιν ἐγώ. Τώρα δέ, ὅτε ὀλίγην μόνον ἀγάπην ζητῶ, σιωπᾷς; Εἶνε αὐτὸ γερμανικὸς τρόπος, γερμανικὴ εὐγνωμοσύνη;»

«Ἄχ! Γιάγκο», μετὰ στεναγμοῦ εἶπε ἡ νεᾶνις «μὴ μὲ τυραννῆς. Σοῦ ὀρείλω πολλά, σοῦ εἶμαι εὐγνώμων, ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ὑπηρετήσω, νὰ γίνω δούλη σου, ἀλλὰ νὰ ὑπανδρευθῶ σέ, δὲν εἰμπορῶ. Εἶναι ἀδύνατον!»

Ὁ οὐγγρος μετὰ παρατηρητικοῦ βλέμματος θεωρήσας αὐτὴν κλαίουσαν, ἀπήντησε·

«Τὸ πᾶν ἔδιδα, διὰ νὰ σὲ ὀνομάσω ἰδικήν μου. Δὲν θέλεις; Καλά. Τὸ ζήτημα ἐτελείωσεν. Ἐν μόνον ὅμως σοῦ λέγω, ἐξηκολούθησε μετ' ἀπειλητικῆς φωνῆς, μὴ φανταστῇς νὰ ρίψῃς βλέμματα εἰς ἄλλον· ἡ ἐκδίκησίς μου θὰ ξεσπάσῃ καὶ κατὰ τῶν δύο σας. Σκέψου τοῦτο. Καὶ τώρα χαῖρε.»

Καὶ μετὰ ταῦτα, χωρὶς νὰ ἀναμείνῃ ἀπάντησιν, ὥρμησε μὲ ἠχηρὰ βήματα, πρὸς τὴν εἰς τὸ χωρίον ἄγουσαν ὁδόν.

Ἡ Μαρία ἔμεινε μόνη, ἱσταμένη παρὰ τὸ δένδρον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐγένετο ὁ διάλογος. Δάκρυα ἔρρεον κρουνηδὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἀνεπόλει εἰς τὴν μνήμην, πῶς πρὸ ἐτῶν, μικρὰ ἔτι οὖσα, μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς μακρὰν ἐκεῖ ἐν Γερμανίᾳ, ἦλθεν ἐνταῦθα παρακολουθοῦσα τὸν πατέρα της, ὅπου οὗτος διωρίσθη διδάσκαλος, καὶ ἔζησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἥσυχοι καὶ εὐτυχεῖς, μέχρις ὅτου πρὸ μηνῶν ὁ πατὴρ αἰρνιδίως ἀποθανὼν κατέλιπεν αὐτὴν μόνην καὶ πτωχήν. Οἱ χωρικοὶ ἠγάπων ἀμροτέρους. Ὁ διδάσκαλός των εἰς τοὺς καλοὺς καιροὺς κρούων παλαιὸν κλειδοκύμβαλον, τὸ ὁποῖον εἶχε φέρει μαζί του, κατέθελγεν αὐτοὺς χορεύοντας. Αἱ μελῳδίαι τὰς ὁποίας ἀνέκρουεν ἦσαν ὅλως διάφοροι ἐκείνων τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἤκουον· ἦσαν βραδύτεραι καὶ ἡσυχώτεραι τῶν μελῳδιῶν εἰς ἃς ἦσαν συνειθισμένοι. Καὶ ὁ τυμπανιστὴς Γιάγκος ἤρχετο συνεχῶς καὶ ἐκέρδιζαν χρήματα ἀμρότεροι. Ὁ διδάσκαλος ἐξετέλει μελῳδίας γερμανικάς, ὁ Γιάγκος οὐγγρικάς, οἱ δὲ χωρικοὶ ἦσαν κατευχαριστημένοι.

Μεταξὺ τῶν νέων χωρικῶν ἦτο εἷς, ὀνομαζόμενος Μαρτῖνος Κλούμπ· οὗτος δὲν ἐχόρευε ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἔν τινι γωνίᾳ καθήμενος παρηκολούθει μὲ τὸ βλέμμα του τὴν Μαρίαν. Κ' ἐκείνη δὲ τὸν εἶχε παρατηρήσει καὶ δὲν δυσηρεστεῖτο, διότι ὁ Μαρτῖνος Κλούμπ ἦτο ὡραῖος νέος καὶ ἀξιαγάπητος. Συνήθως ἐκάθητο πλησίον του καὶ συνωμίλουν, ἀλλὰ ὁ Γιάγκος ὅταν τοὺς ἔβλεπε ἤρχετο καὶ τὴν προσεκάλει νὰ χορεύσωσιν, ἐνῷ συγχρόνως ἔρριπτε ὀργίλον βλέμμα πρὸς τὸν νεανίαν, ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις οὐδέποτε τὸν εἶχεν ἐνοχλήσει.

Ταῦτα πάντα τοῦ παρελθόντος βίου ἀνελογίζετο ἡ Μαρία, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γιάγκου. Τὸ ἄγριον βλέμμα τοῦ οὐγγρου πολλάκις εἶχε φοβίσει αὐτήν· αἱ δὲ τελευταῖαι του λέξεις, «πρόσεχε μὴ ῥίψῃς βλέμμα εἰς ἄλλον, ἡ ὀργή μου θὰ ξεσπάσῃ καὶ κατὰ τῶν δύο σας», ἀντήχουν ἔτι εἰς τὰ ὦτά της.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπρόβαλε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἡ εἰκὼν τοῦ Μαρτίνου, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ διατί.

Τί ἠδύνατο νὰ περιμένῃ πλέον ἐκ τοῦ χωρίου ἡ ἐγκαταλελειμμένη ὀρφανή; Οὐδὲν τοῦ λοιποῦ ἐκράτει αὐτὴν ἐκεῖ, ἢ μόνος ὁ τάφος τοῦ πατρός της. Ἡ σκέψις δὲ τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τούτου ἐβύθιζεν αὐτὴν εἰς βαθεῖαν λύπην.

Ἐκάθησεν οὕτω ἐπὶ μακρόν, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὸ δένδρον λιθίνου ἐδωλίου, μέχρις οὗ ἐπῆλθε τὸ σκότος· τότε ἐτρόμαζεν αἰρνιδίως καὶ ἔδραμε ταχέως πρὸς τὸν ἐν τῷ χωρίῳ ἔρημον οἰκόν της. Ὁ πατὴρ δὲν ὑπεδέχετο πλέον αὐτὴν διὰ φιλοστόργου χαιρετισμοῦ· τὸ δωμάτιον ἦτο σκοτεινόν, ἐν τῇ ἑστίᾳ δὲν ἔκαιε πλέον πῦρ. Τὸ πᾶν παρημελημένον, κενὸν καὶ ἔρημον! Ταῦτα ἐπηύξησαν τὴν θλῖψιν της καὶ παραμείνασα ἀκόμη ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ σκότει ἔκλαυσε, μέχρις ὅτου ἐπὶ τέλους ἀπεκοιμήθη. Ἀλλὰ καὶ καθ' ὕπνον παρηκολούθουν αὐτὴν αἱ θλιβεραὶ σκέψεις. Ἔβλεπε τὸν Μαρτῖνον καὶ τὸν Γιάγκον διαπληκτιζομένους καὶ ἤθελε νὰ τρέξῃ μεταξὺ αὐτῶν· ἀλλ' ἦτο δεδεμένη ἐν τῇ θέσει της. Τοιαῦται ὀπτασίαι ἐτάραττον αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν νύκτα μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε κατάψυχρος ἐξύπνησε καὶ εὑρέθη ἀκόμη ἐπὶ τοῦ καθίσματος.

Τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ διήγησις, ἀνῆκεν εἰς κόμητά τινα, Ἐστερχάζην καλούμενον, ἔχοντα ἔπαυλιν ἀπέχουσαν ἐκεῖθεν ὀλίγας μόνον ὥρας, ἐν τῇ ὁποίᾳ διέμενε συνήθως ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως μέχρι τοῦ θέρους, ὅτε μετέβαινεν εἰς τὰ λουτρά. Ὁ Γιάγκος εἶχε δὶς ὡς ἀκόλουθος συνοδεύσει τὸν κόμητα, νῦν δὲ διετάχθη πάλιν παρ' αὐτοῦ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἔπαυλιν. Καὶ ἄλλοτε μὲν μετέβαινεν εὐχαρίστως, διότι ἠρέσκετο νὰ θαυμάζεται μὲ τὴν ἀπαστράπτουσαν στολὴν ἀκολούθου, ἥτις πράγματι ἤρμοζε καλῶς εἰς τὸν κομψὸν νεανίαν, ἤδη ὅμως μετέβαινεν ἄκων, διότι ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρῇ τὴν Μαρίαν. Ἀλλὰ ν' ἀντισταθῇ ὅμως εἰς τὴν πρόσκλησιν δὲν ἠδύνατο, ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ.

«Τὸ ῥθινόπωρον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κυνηγίου, ἐπανέρχομαι καὶ ἐὰν ἔχῃς μεταβάλῃ ἰδέαν, τελοῦμεν τοὺς γάμους. Γνώριζε, ὅτι θὰ σὲ θεωρῶ σύζυγόν μου». Τοῦτο εἰπὼν διὰ φωνῆς ἐντόνου, ἀπῆλθεν. Ἡ Μαρία ἀπέβαλε βάρος ἀπὸ τοῦ στήθους, ὅτε ὁ σκαιὸς ἐκεῖνος νέος ἀπεμακρύνθη, καὶ ἡ παλαιά της εὐθυμία ἐπανῆλθεν.

Ἦτο εὐτυχὴς καὶ κάτι περισσότερον· συνδιελέγετο συχνὰ μετὰ τοῦ Μαρτίνου Κλούμπ. Τοῦ χρηστοῦ δὲ τούτου νέου οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραπτον ἐκ χαρᾶς, ὅταν ἔβλεπον ἐρχομένην τὴν χαρίεσσαν μορφὴν τῆς Μαρίας, εἰς τὴν ὁποίαν περιέγραφε τὰ σχέδια καὶ τὰς μικρὰς ἀσχολίας του.

Ἐκ κληρονομίας εἶχε περιέλθει εἰς αὐτὸν μικρὸν ποσὸν ἀρκοῦν ὅπως ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἔργον του. Ὁ Ἰωάννης ὁ γέρων ξενοδόχος τοῦ χωρίου ἀπέθανεν, ὁ δὲ Μαρτῖνος ἤθελε νὰ ἐνοικιάσῃ τὸ ξενοδοχεῖον. Τὸ ἐνοίκιον τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν κόμητα δὲν ἦτο μέγα, ἀλλὰ καὶ ἡ πελατεία τοῦ ξενοδοχείου ἦτο μικρά, διότι οὐδεμία ὁδὸς συγκοινωνίας διήρχετο διὰ τοῦ μικροῦ χωρίου.

Ὁ ἐνοικιαστὴς μόνην ὠφέλειαν εἶχε κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τῶν ἀπόκρεων. Ἐὰν ἐρρόντιζε τότε νὰ ἔχῃ ἕνα ἢ δύο μουσικούς, τὸ ξενοδοχεῖον θὰ ἐπληροῦτο κόσμου καὶ τὸ ἐνοίκιον θὰ ἐκαλύπτετο.

Μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου ὁ Μαρτῖνος ἀνέπτυξε καθαρῶς καὶ εὐκρινῶς τὸ σχέδιόν του εἰς τὴν Μαρίαν, ἀλλ' ἤδη ἐσυστέλλετο νὰ προχωρήσῃ. Ἐνδοιάζων ἐξηκολούθησε πάλιν μετ' ὀλίγον τὴν ὁμιλίαν του. Ἡ ὑπόθεσις παρεῖχεν ἔτι μίαν δυσκολίαν. Ὁ κόμης ἐνοικίαζε τὸ ξενοδοχεῖον μόνον εἰς ἔγγαμον ἄνδρα, ἐπειδὴ δὲ ὁ Μαρτῖνος Κλούμπ ἦτο ἄγαμος, ἔπρεπεν, ἐὰν ἐπέμενεν εἰς τὸ σχέδιόν του, νὰ ῥροντίσῃ περὶ οἰκοκυρᾶς.

Ἤδη ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ τῆς ἀμηχανίας τῆς φίλης του· διστάζουσα ἀπήντησεν αὕτη, ὅτι δὲν θὰ ἀποτύχῃ ἐὰν ζητήσῃ τὴν χεῖρα οἵας δήποτε κόρης τοῦ χωρίου.

Ἀλλ' ὁ Μαρτῖνος ἀναλαβὼν τότε πλῆρες τὸ θάρρος τὴν ἠρώτησε, ἐὰν ἔστεργε νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ οἰκοκυρὰ τοῦ ξενοδοχείου. Καὶ ἡ Μαρία ἐρυθριῶσα ἐρρίφθη εἰς τὴν ἀγκάλην του.

Ἀφοῦ κατέπαυσεν ἡ πρώτη συγκίνησις, διηγήθη ἡ Μαρία τὰς ἀπειλὰς τοῦ Γιάγκου, διὰ τὰς ὁποίας ὁ Μαρτῖνος ἐγέλασε καὶ τὴν καθησύχασε.

«Γνωρίζω τὰς πονηρίας του», εἶπεν, «ὅσον μεγαλήτεροι εἶνε οἱ λόγοι του, τόσον μικρότεραι αἱ πράξεις του. Ὑβρίζει καὶ ἀπειλεῖ, ἀλλὰ τοῦ λείπει τὸ θάρρος νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀπειλάς του. Ὄχι, ἀγάπη μου, περὶ τούτου δὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι τὸ παραμικρόν».

Ἡ Μαρία, κατεπραύνθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν λόγων τοῦ μνηστῆρός της, ἀμρότεροι δὲ ἀπεφάσισαν τὸ ταχύτερον νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ κόμητος ἄδειαν γάμου τῇ μεσολαβήσει τοῦ ἐπιστάτου.

Οὕτω καὶ ἐγένετο. Μετὰ μίαν ἑβδομάδα, ἔρθασεν ἡ ἄδεια καὶ δῶρον ἐξ ἑκατὸν σκούδων διὰ τοὺς νυμφίους. Ἡ ἀγαλλίασις ὑπῆρξε μεγάλη, οἱ δὲ γάμοι ἐπανηγυρίσθησαν ἐν μέσῳ τῆς φαιδρᾶς συμμετοχῆς ὁλοκλήρου τοῦ χωρίου. Ὁ Μαρτῖνος μετὰ τῆς συζύγου του ἔρθασεν ἐν συνοδίᾳ εἰς τὸν οἰκόν του, τὸ δὲ γαμήλιον γεῦμα ἐχρησίμευσεν ἐνταυτῷ καὶ ὡς ἐγκαινίασις τοῦ ξενοδοχείου. Τὸ κλειδοκύμβαλον τοῦ ἀποθανόντος διδασκάλου ἔλαβε τὴν τιμητικὴν θέσιν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ.

Μετὰ παρέλευσιν ἑβδομάδων τινῶν ἀπὸ τῆς τελέσεως τῶν γάμων ἐπανήρχετο εἰς τὴν ἔπαυλιν, χάριν τοῦ κυνηγίου ὁ κόμης Ἐστερχάζης καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Γιάγκος, φέρων τὴν στιλβουσαν στολὴν ἀκολούθου, ὅπως μεταλλάξῃ αὐτὴν διὰ τῆς τοῦ μουσικοῦ. Καθ' ὁδὸν εἶχε μάθῃ ἐκ τῶν ὑπηρετῶν, τὰ τοῦ συνοικεσίου τοῦ Μαρτίνου καὶ τῆς Μαρίας, ἀλλὰ δὲν ἐφανέρωσε τὰς περὶ τούτου ἐντυπώσεις του, ἀπέφυγε δὲ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Τυχαίως ἡμέραν τινὰ συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν Μαρτῖνον, ὁ ὁποῖος ἐν ἀθωότητι χαιρετίσας αὐτὸν τὸν ἠρώτησε περὶ τοῦ ταξειδίου του, διότι ἄλλοτε συνανεστρέφοντο μαζί, ἂν καὶ ὄχι μετὰ πολλῆς οἰκειότητος, ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης μεταξὺ τῶν χαρακτήρων αὐτῶν διαφορᾶς.

Ὁ Γιάγκος ὡμίλησε καυχώμενος διὰ τὸ ταξείδιόν του, μεθ' ὃ προσέθεσε:

«Ἐνοικίασες τὸ ξενοδοχεῖον; θὰ ἔλαβες λοιπὸν ἀπὸ κάποιον κληρονομίαν, διότι ἄλλοτε δὲν εἶχες χρήματα».

«Ἔλαβα κληρονομίαν πράγματι, ἀλλὰ μικράν», ἀπήντησεν οὗτος, «ἔχω ὅμως στηρίξῃ τὰς ἐλπίδας μου εἰς τὰς εἰσπράξεις τῆς ἀπόκρεω· θὰ ἔλθῃς νὰ παίξῃς ἐκείνας τὰς ἡμέρας διὰ τὸν χορόν. Θὰ κάμω μετὰ σοῦ τὴν αὐτὴν συμφωνίαν τὴν ὁποίαν ἔκαμνε καὶ ὁ γέρο Γιάννης. Περὶ τούτου ὅμως εἰμποροῦμεν ἄλλην ἡμέραν νὰ ὁμιλήσωμεν, διότι τώρα μὲ περιμένει ἡ γυναῖκα μου καὶ πρέπει νὰ ὑπάγω. Ὑγίαινε. Λοιπὸν εἰς σὲ ἔχω τὰς ἐλπίδας μου».

«Ἐγὼ δὲν θὰ λείψω!» ἀνέκραξεν ὁ Γιάγκος, καθ' ἑαυτὸν δὲ εἶπε. «Ἐγὼ δὲν θὰ λείψω, ἀροῦ δύναμαι νὰ σὲ καταστρέψω». Καὶ ἐξηκόντισεν ἄγριον βλέμμα μίσους κατὰ τοῦ ἀπελθόντος καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, σκεπτόμενος κακεντρεχῶς, πῶς ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Μαρτίνου.

Ὁ χειμὼν ἐπῆλθε δριμύς, ἕνεκα δὲ τῶν χιόνων, αἵτινες ἐκάλυψαν τὴν γῆν, ἡ συγκοινωνία εἶχε παντελῶς διακοπῇ μετὰ τοῦ μικροῦ χωρίου.

Ἐκ τοῦ πύργου μόνον ἐφέρετο ἄγγελμα, ὅτι ὁ κόμης εἶχε προσκαλέσῃ πολλοὺς ξένους διὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου ἔτους, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἔμελλον νὰ παραμείνωσι μέχρι τῶν ἀπόκρεων καὶ χάριν τούτων ἐγίνοντο ἰδιαίτεραι προετοιμασίαι.

Καὶ οἱ ἐν τῷ χωρίῳ δὲν ἔμενον ἀργοί· οἱ νέοι κεκλεισμένοι ἐν τῇ ἀποθήκῃ τοῦ Μαρτίνου κατεγίνοντο εἰς προπαρασκευὰς παραστάσεως νευροσπάστων, διότι ἦτο ἀρχαία συνήθεια ἐν τῷ χωρίῳ, ἐκεῖνος ὅστις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἶχεν ἀδικήσει ἄλλον νὰ χλευάζεται διὰ νευροσπάστων, κατὰ τὸ ἔτος δὲ τοῦτο πολλοὶ εἶχον ὑποπέσῃ εἰς τοιαῦτα πταίσματα.

Ἦτο Σάββατον, παραμονὴ τῆς ἀπόκρεω. Ὁ Μαρτῖνος εἶχε διευθετήσῃ καὶ ἑτοιμάσῃ τὴν οἰκίαν τοποθετήσας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ ὑψηλὸν κάθισμα διὰ τὸν Γιάγκον. Ἐν τοῖς ἄλλοις δωματίοις

ἦσαν συμπεπυκνωμέναι αἱ τράπεζαι, ἐξ ὧν ἡ τοῦ κυλικείου ἔκλινε ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πολλῶν ἐκ κασσιτέρου δοχείων. Ὁ Μαρτῖνος εἶπεν εἰς τὴν σύζυγόν του :

«Εἶναι τώρα ὅλα ἐν τάξει· ἀπόψε θὰ ἔλθουν ξένοι. Τὸν Γιάγκον περιμένω σήμερον μετὰ μεσημβρίαν. Ἐὰν κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας ἔλθουν πολλοί, θὰ δυνηθῶ νὰ ἐξοφλήσω ὅλον τὸ ἐνοίκιον, διότι ὁ κόμης εἶνε καλὸς καὶ ἀκριβής, ἐπιθυμεῖ δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ὑποτακτικούς του».

«Ἐγὼ εἶμαι πολὺ ἀνήσυχη σήμερον», εἶπεν ἡ Μαρία κλίνουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Μαρτίνου, «φοβοῦμαι, ὅτι μᾶς περιμένει κάτι κακόν».

«Ὦ, μὰ ἀπὸ ποῦ λοιπόν ;» ἀνέκραξε γελῶν ὁ Μαρτῖνος καὶ προσπαθῶν νὰ καθησυχάσῃ τὴν σύζυγόν του.

Ἐνῷ συνδιελέγοντο αὐτοί, εἰσῆλθε φιλικῶς χαιρετήσας ξένος, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι εἶχε βαδίσει πεζῇ, διότι τὰ ὑποδήματά του ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνος. Ὁ ἱματισμός του ἐδείκνυε κάτοικον πόλεως.

«Δύναμαι νὰ ἔχω ὀλίγον οἶνον καὶ τεμάχιον ἄρτου ;» ἠρώτησε· «σήμερον ἔκαμα μακρὸν δρόμον, ἔχω δὲ ἀκόμη πολὺν νὰ κάμω, διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν πύργον. Πόσον ἀπέχει ἀπ' ἐδῶ ;»

«Δὲν φθάνετε ἀπόψε, κύριε. Ἐνύκτωσε πλέον. μέχρι δὲ τοῦ πύργου, ἀπαιτοῦνται ἓξ περίπου ὧραι, ἐὰν ἡ ὁδὸς εἶναι ἐν καλῇ καταστάσει. Ἀλλ' ἐὰν ὁ κύριος μοῦ κάμῃ τὴν τιμὴν νὰ δεχθῇ ἁπλῆν κλίνην, θὰ μὲ εὐχαριστήσῃ», εἶπεν ὁ Μαρτῖνος ἐνῷ ἡ Μαρία παρέθετε πρὸ του ξένου φιάλην οἴνου καὶ πινάκιον κρέατος.

Ὁ ξένος ἤρχισε μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τὸ δεῖπνόν του, μετὰ τινα δὲ ὥραν συνῆψε ὁμιλίαν μετὰ τοῦ Μαρτίνου, ὁ ὁποῖος διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῶν γάμων του, καὶ τὸν ἐν τῷ χωρίῳ βίον. Ὁ δὲ ξένος ἠκροᾶτο μετ' εὐχαριστήσεως. Αἴφνης εἰσῆλθεν ὁ Γιάγκος. Ὁ Μαρτῖνος τοῦ ἐρώναξε :

«Καλῶς ἦλθες, σὲ ἐπερίμενα, διότι ἀπόψε θὰ ἔλθουν ξένοι».

Ὁ Γιάγκος παρατηρήσας μετὰ πονηροῦ βλέμματος τὰς προπαρασκευάς, εἶπεν :

«Ἔμαθες τὰ νέα : ὁ τυμπανιστὴς τοῦ γείτονος χωρίου, ὁ Πέπης ἠσθένησε καὶ δὲν θὰ εἰμπορέσῃ νὰ παίξῃ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν ἀπόκρεων !»

«Λυποῦμαι διὰ τὸν ξενοδόχον Γασπάρ», εἶπεν ὁ Μαρτῖνος, συμπαθῶν, «μολονότι αὐτὸς εἶναι εὔπορος καὶ εἰμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὴν ζημίαν. Ἡμᾶς δὲ ἄλλως θὰ ὠφελήσῃ διότι οἱ πλεῖστοι θὰ ἔλθουν ἐδῶ».

«Νομίζεις ;» ἀπήντησε μοχθηρῶς ὁ Γιάγκος. «Εἰς σὲ θὰ ἔλθουν : Πῶς ; Ποῦ εἶναι οἱ μουσικοί σου ;»

Ὁ Μαρτῖνος μὴ ἐννοήσας τοὺς λόγους τοῦ Γιάγκου εἶπεν ἐκπληκτος : «Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ φλυαρεῖς ;»

«Τί φλυαρῶ ; Ἦλθα νὰ σὲ πληροφορήσω, ὅτι χάριν φιλίας θὰ παίξω διὰ τὸν Πέπην εἰς τοῦ Γασπάρ».

«Αὐτὸ δὲν γίνεται», ἀνερώνησεν ὁ Μαρτῖνος, «αὐτὸ δὲν τὸ ἀνέχομαι. Μοῦ ὑπεσχέθης νὰ παίξῃς ἐδῶ, γνωρίζεις δὲ ὅτι αἱ εἰσπράξεις μου ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς μουσικῆς. Ἐὰν δὲν ἔχω μουσικήν, κανεὶς δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μου».

«Αὐτὸ θέλω κ' ἐγώ», εἶπεν ὁ Γιάγκος σκωπτικῶς. Ἰδέ την, αὐτὴ μὲ ἐννοεῖ, αὐτὴ γνωρίζει διατί τὸ κάμνω. Ἐνόμισες ὅτι ἀφοῦ μοῦ ἔκλεψες τὴν νύμφην, θὰ ἠρχόμην κατόπιν νὰ σοῦ παίξω διὰ νὰ χορεύσῃς. Μοῦ ἐπῆρες τὴν νύμφην καὶ ὀλίγον ἐφρόντισες νὰ μάθῃς τί θὰ ἔλεγα. Πρὸ παλλοῦ ἐπερίμενα νὰ σᾶς ἐκδικηθῶ. Τώρα εὑρῆκα τὴν περίστασιν. Δὲν θέλω νὰ σὲ φονεύσω, ἂν καὶ εἰμποροῦσα νὰ τὸ κάμω ὅταν ἐπερνοῦσες ἀπὸ τὸ δάσος. Ἀλλὰ δὲν μοῦ ἔφθανε τοῦτο, ἤθελα νὰ σᾶς κάμω δυστυχεῖς καὶ πτωχούς. Τώρα ποῦ δὲν ἔχεις μουσικὴν καὶ ξένους, δὲν θὰ εἰμπορέσῃς νὰ πληρώσῃς τὸ ἐνοίκιον, ὁ δὲ κόμης θὰ σᾶς διώξῃ· καὶ τότε, ὅταν θὰ ζητῆτε ἀπὸ ἄλλους ὀλίγον ψωμί, ὁ Γιάγκος θὰ σᾶς βλέπῃ καὶ θὰ σᾶς παίζῃ χορόν». Καὶ μετὰ ἠχηροῦ γέλωτος ἐξῆλθεν ἀφήσας τὴν θύραν ὄπισθέν του τρίζουσαν.

Ἡ Μαρία ἀνελύθη εἰς δάκρυα, ἐνῷ ὁ Μαρτῖνος σκυθρωπὸς ἔβλεπε πρὸς τὸ ἔδαφος. Ὁ δὲ ξένος καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν φιλονεικίαν ἤκουε προσεκτικῶς ἀπὸ τῆς θέσεώς του.

Οὗτος, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, ἔφερεν ἐνδυμασίαν ἀστοῦ, ὀλίγον ὅμως ἀτημέλητον. Εἶχεν ἐξωτερικὸν ἀνδρὸς εὐσώμου καὶ ῥωμαλέου, τὸ δὲ πρόσωπον εὔσαρκον καὶ ἀγένειον. Ἔφερε δὲ καὶ μεγάλα διόπτρα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα οἱ ὀφθαλμοί του σκυθρωπῶς παρετήρουν τὰ πέριξ.

Πρὸ τῆς βαθείας ὅμως θλίψεως τῆς καταλαβούσης τὸ ζεῦγος, οἱ ὀφθαλμοί αὐτοῦ ἀνέπεμψαν τοιαύτην ἀκτῖνα οἴκτου καὶ φιλανθρωπίας, ὥστε ἡ ὅλη μορφή του ἐκαλλύνθη καὶ σχεδὸν περιεβλήθη ὑπὸ λαμπρότητος.

Ἐγερθεὶς, ἐπλησίασε τὸν Μαρτῖνον καὶ θέσας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του εἶπε :

«Διατὶ εἶσαι τόσῳ λυπημένος ; Αἱ ἀπειλαὶ τοῦ ἀγρίου αὐτοῦ ἀνθρώπου σὲ φοβίζουν τόσον πολύ ;»

«Ναί, Κύριε, τὸ πρᾶγμα εἶνε ὅπως αὐτὸς λέγει. Ἐὰν δὲν ἔχω μουσικήν, δὲν θὰ ἔλθουν ξένοι, τότε δὲ δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ πληρώσω τὸ ἐνοίκιον, διότι ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν ἡμερῶν ἐξαρτᾶται τὸ εἰσόδημα τὸ ὁποῖον θὰ ἔχω. Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ μόνος μουσικὸς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου, ἀφοῦ ὁ Πέπης ἠσθένησεν».

Ἐβυθίσθη δὲ καὶ πάλιν εἰς πενθίμους διαλογισμούς. Ἡ Μαρία ἔκλαιε παρέκει. Ὑπῆρξε πολὺ μεγάλη ἡ εὐτυχία της, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ !

Ὁ ξένος ἐγερθεὶς ἐβάδισε πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον, τὸ ὁποῖον ἀνοίξας ἔπληξεν ἐλαφρῶς διὰ τῶν δακτύλων, μεθ' ὅ, εὐχαριστημένος ἐκ τῶν ἤχων του:

«Ἄκουσε», εἶπε, «θὰ σοῦ κάμω μίαν πρότασιν. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ παίξω ἐδῶ κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας διὰ τὸν χορόν, ὄχι ὅμως ἐπὶ τυμπάνου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου αὐτοῦ. Ἐὰν παραδέχεσαι τὴν πρότασιν, δός μου τὴν χεῖρά σου !»

Καὶ ἔτεινεν αὐτῷ ἀνοικτὴν τὴν παλάμην. Ὁ Μαρτῖνος ἐσκίρτησεν ἐξ ἐκπλήξεως, νομίσας κατ' ἀρχὰς ὅτι ὁ ξένος ἤθελε νὰ τὸν ἐμπαίξῃ· ὅταν ὅμως

παρετήρησε τὸ αὐστηρὸν ἅμα καὶ φιλικὸν βλέμμα του, εἶδεν ὅτι ὡμίλει σοβαρῶς, ἔμπλεως δὲ τότε ἐκ χαρᾶς ἀνερώνησεν :

«Θέλετε νὰ μᾶς συνδράμετε ! Νὰ μᾶς σώσετε ἐκ τῆς δυστυχίας ! Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογήσῃ».

Ὁ ξένος μετριοφρόνως ἀπέκρουεν ἑκάστην εὐχαριστίαν, καθίσας δὲ πάλιν πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐξετέλεσε διαφόρους μελῳδίας.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἦλθον ξένοι, ἤρξατο δὲ πάραυτα φαιδρὰ καὶ θορυβώδης κίνησις ἐν ὅλῃ τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ γενικὴ ἦτο ἡ εὐθυμία. Ὁ Μαρτῖνος διηγεῖτο εἰς ἕκαστον, πῶς ὁ ξένος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα οὐδόλως ἐγνώριζε, συνέδραμεν αὐτὸν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ. Παρὰ τὰς κατηγορίας δὲ τὰς ἀπευθυνομένας κατὰ τοῦ Γιάγκου, ἀντήχουν ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίαι διὰ τὸν ξένον. Τὴν δευτέραν ἑσπέραν ἠθέλησαν νέοι τινές, νὰ περιαγάγωσιν ἐντὸς τῆς οἰκίας τὸν ξένον ἐπὶ τῶν ὤμων, ἀλλ' ἀπέσχον τῆς τοιαύτης πράξεως, ἰδόντες, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἤθελε διατρέξῃ κίνδυνον, ἐρχομένη ἀμέσως εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς δοκοὺς τῆς στέγης, καὶ ἠρκέσθησαν νὰ τιμήσωσιν αὐτόν, κενοῦντες τὰ ποτήριά των εἰς ὑγείαν του.

Αἱ μελῳδίαι, ἃς οὗτος ἐξετέλει, δὲν ἦσαν ἄγριαι οὐγγρικαί, ἀλλὰ γερμανικαὶ ἀφελεῖς, γλυκεῖαι, πολτάκις βαθεῖαν λύπην καὶ ἄλγος ἐκφράζουσαι. Αἱ τρεῖς ἡμέραι τῶν ἀπόκρεων παρῆλθον ἀνεπαισθήλως, οὐδέποτε δὲ ἡ εὐχαρίστησις τῶν προσελθόντων ὑπῆρξε τόσον μεγάλη, ὅσον κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος. Ὅτε ὁ θόρυβος τῆς ἑορτῆς κατέπαυσεν, ἀπεχαιρέτησε καὶ ὁ ξένος τὸν Μαρτῖνον, ὁ ὁποῖος μετὰ δακρύων τὸν ηὐχαρίστει:

«Εἰπέτε μου παρακαλῶ τὸ ὄνομά σας, Κύριε, διὰ νὰ γνωρίζω ποῖος μὲ ἔσωσεν ἐκ τῆς στενοχωρίας καὶ τῆς πενίας».

Ὁ ξένος ὅμως, μὴ ἐνδίδων εἰς τὴν παράκλησιν, εἶπε:

«Τὸ ὄνομά μου δὲν σου χρειάζεται. Οἱοσδήποτε ἄλλος ἤθελε πράξῃ ὅπως ἐγώ. Ὑγίαινε καὶ ἐνθυμοῦ με ἐνίοτε ! »

Μεθ' ὃ ἀνεχώρησεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν εὐλογιῶν τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Μαρτίνου.

Ἀροῦ τὰ πάντα ἐπανῆλθον ἐν τῷ οἴκῳ εἰς τὴν προτέραν τροχιάν, ἐπορεύθη ὁ Μαρτῖνος εἰς τὸν πύργον ἵνα πληρώσῃ τὸ ὀφειλόμενον ἐνοίκιον, εἰσπράξας πολὺ περισσότερα ἤδη, ἢ ὅσα πρότερον ἤλπιζε. Τόσον δὲ μᾶλλον συνησθάνετο τὴν εὐεργεσίαν τοῦ ξένου, καθόσον ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τούτου, θὰ ἦτο ἐπαίτης ἤδη, διότι ὁ κόμης ὡς ἄκαμπτος καὶ αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ἀμελεῖς πληρωτὰς θὰ ἐδίωκε αὐτὸν αὐθωρεὶ ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἔρθασεν εἰς τὸν πύργον, ὅπου παρευθὺς ἐγένετο δεκτός. Ὁ κόμης ηὐχαριστεῖτο νὰ δέχεται ὁ ἴδιος τὰς πληρωμάς, ἵνα συνομιλῇ μετὰ τῶν ἐνοικιαστῶν, ἀκούων καὶ τὰς αἰτήσεις των, ὅπως ἀπορασίζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν.

«Εἶσαι ὁ τελευταῖος, διατί ἄργησες τόσον πολύ ;» ἀνερώνησεν εἰς τὸν εἰσελθόντα Μαρτῖνον. Οὗτος μετὰ πολλῶν καὶ ποικίλων ὑποκλίσεων ἐβάδισε πρὸς τὴν τράπεζαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκάθητο ὁ κόμης, μετρῶν δὲ τὰ χρήματα, εἶπεν :

«Ἐνωρίτερον δὲν μοῦ ἦτο δυνατόν, Κύριε κόμη, νὰ τὰ φέρω».

«Τί ; » εἶπεν ἐξοργισθείς. «Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ φέρῃς ; Δὲν εἶχες τὸν Γιάγκον τὸν καλήτερον μουσικὸν τοῦ τόπου ; Αἴ ; »

«Ναί, ὑπεσχέθη, ἀλλὰ δὲν ἦλθε, Κύριε», εἶπεν ἡσύχως ὁ Μαρτῖνος.

«Διάβολε», ἐρώνησεν ὠργισμένος ὁ κόμης, «κἄτι τρέχει ἐδῶ ! Αὐτός μοῦ ἐζήτησεν ἄδειαν, διὰ νὰ παίξῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον σου. Εἰπέ μου τὴν ἀλήθειαν».

Ὁ Μαρτῖνος διηγήθη τότε τὴν ἀλήθειαν· ὅτε δὲ ἤκουσεν ὁ κόμης τὰς ἀπειλὰς τοῦ Γιάγκου καὶ τὴν ἀθέτησιν τῆς ὑποσχέσεώς του ἀνεσκίρτησε πλήρης ὀργῆς καὶ ἀνοίξας παράθυρον ἐκάλεσεν αὐτόν.

Οὗτος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἐπαύλεως, μετ' ἄλλων ὑπηρετῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ κόμης εἶπε μεγαλοφώνως : «Μετρήσατε πεντήκοντα ῥαπίσματα εἰς αὐτὸν τὸν ἄχρειον, ὁ ὁποῖος μετὰ ταῦτα νὰ ἔλθῃ ἐδῶ». Βεβαιωθεὶς δὲ ὅτι ἡ διαταγή του ἐξετελέσθη παραχρῆμα, ἔκλεισε τὸ παράθυρον καὶ ἐπανῆλθε πρὸς τὸν Μαρτῖνον.

«Ἐξακολούθησε τὴν διήγησίν σου», εἶπε καθίσας.

Ὁ Μαρτῖνος ἐξηκολούθησε, περαίνων μὲ τὰς λέξεις «Καὶ χωρὶς νὰ μᾶς εἰπῇ τὸ ὄνομά του ἀνεχώρησεν ὁ εὐγενὴς ἄνθρωπος· ἀλλὰ θὰ διατηρήσω ἐν ὑψίστῃ τιμῇ τὴν ἀνάμνησίν του».

Πρὶν δὲ δυνηθῇ ὁ κόμης νὰ ἀπαντήσῃ, ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ ὡραία νέα κυρία εἰσῆλθεν, ἀκολουθουμένη ὑπὸ κυρίου.

«Δὲν ἐτελείωσες ἀκόμη πατέρα ;» εἶπε παραπονουμένη, «θέλομεν νὰ κάμωμεν μουσικήν».

Ὁ Μαρτῖνος παρατηρήσας τὸν κύριον ὥρμησε πρὸς αὐτόν, καὶ κατασπαζόμενος τὴν χεῖρά του ἐρώναξεν· «αὐτὸς εἶναι ὁ εὐεργέτης μου».

«Πῶς σεῖς, ἀγαπητὲ Σοῦβερτ, ἐπαίξατε τρεῖς ἡμέρας εἰς χορόν ; » ἠρώτησεν ἔκπληκτος ὁ κόμης, πλησιάσας δὲ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Μαρτῖνον. «Σημείωσε τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τούτου : Φραγκίσκος Σοῦβερτ ! Δύνασαι νὰ ἦσαι ὑπερήφανος διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τὸν οἰκόν σου. Τώρα πήγαινε».

Διὰ φιλικοῦ χαιρετισμοῦ ἀπέλυσε τὸν Μαρτῖνον, ὁ ὁποῖος καὶ αὖθις εὐχαριστήσας, διηυθύνθη ὑποκλινόμενος πρὸς τὴν θύραν.

Ἡ νέα κυρία, ἡ θυγάτηρ τοῦ κόμητος, ἠρώτησε τὸν Σοῦβερτ, ὁ ὁποῖος τὴν ἐθεώρει μετὰ σιωπηλοῦ σεβασμοῦ :

«Καὶ ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ χωρίῳ ἐξετελέσατε θὰ χαθῇ ἀδίκως ;»

Ὁ μουσουργὸς λαβὼν τὴν χεῖρά της καὶ ἀσπασθεὶς αὐτήν :

«Ὄχι, Κυρία κόμησσα, ἡ μουσικὴ αὐτὴ θὰ ὀνομασθῇ *Γερμανικοὶ χοροὶ* καὶ θὰ ἀφιερωθῇ εἰς σᾶς».

Οὕτω ἐγένοντο οἱ *Γερμανικοὶ χοροὶ* τὸ τριακοστὸν τρίτον ἔργον τοῦ Φραγκίσκου Σοῦβερτ.

Χ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ[1]

Τὸ θέατρον ὅλων τῶν φαινομένων τοῦ ψυχικοῦ ἡμῶν βίου, καθ' ὅσον ταῦτα ἐκδηλοῦνται εἰς τὸ παμποίκιλον ἄθροισμα αἰσθήσεων καὶ τῶν κινήσεων, τῶν διανοητικῶν ἡμῶν διαθέσεων—μνήμης, φαντασίας, διανοήσεως,—τῶν κινήσεων τῆς ψυχῆς—αἰσθημάτων καὶ ἐνστίκτων—θέατρον ὅλων αὐτῶν τῶν φαινομένων εἶνε τὰ νευρικὰ ἡμῶν κέντρα, ὁ ἐγκέφαλος, ὁ νωτιαῖος μυελὸς μετὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν αὐτοῦ παραρτημάτων, τοῦ προμήκους μυελοῦ καὶ τῆς σφαιροειδοῦς γεφύρας, καὶ τὰ μικρὰ νευρικὰ κέντρα, τὰ γάγγλια. Αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης (460 π. Χ) ἐντοπίζει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰ ψυχικὰ φαινόμενα. «Δι' αὐτοῦ, λέγει, σκεπτόμεθα, νοοῦμεν, βλέπομεν, ἀκούομεν, γινώσκομεν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἄσχημον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, τὸ εὐάρεστον καὶ τὸ δυσάρεστον». Ἡ φυσιολογία τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καὶ ἰδίᾳ τῶν νευρικῶν κέντρων, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ Φυσιολογικὴ Ψυχολογία, κατανοεῖτε ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν διὰ γενικῶν γραμμῶν νὰ παρουσιασθῇ πρὸ ὑμῶν. Διὰ νὰ συλλάβωμεν ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς πολυπλόκου ὑφῆς τῶν ὀργάνων τούτων καὶ τοῦ θαυμασίου μηχανισμοῦ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ἀρκεῖ νἀναλογισθῶμεν τὸν λαβύρινθον τῶν ἐν ἡμῖν τελουμένων ψυχικῶν φαινομένων. Ἡ Φυσιολογία, μεθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν γνώσεων αὐτῆς, δὲν κατέχει βεβαίως πλήρη τὴν εἰκόνα τῶν μηχανισμῶν τούτων. Οὐχ ἧττον καὶ τὸ οὕτω κατεχόμενον ὑπ' αὐτῆς ὑλικὸν εἶνε ἄπειρον, διαφωτίζον τὰ σκοτεινὰ ἄδυτα τῆς ψυχικῆς ἡμῶν ὑποστάσεως πλειότερον ἢ ὅσον ἐρώτισεν αὐτὰ ἡ φιλοσοφία τῶν λέξεων. Προσφυέστατα συμβολίζει τοὺς ἀγῶνας τούτους τῆς Φυσιολογίας ὁ συγγραφεὺς τῆς «Διανοίας». Ὁ Μικρομέγας, τοῦ ὁμωνύμου φιλοσοφικοῦ διηγήματος τοῦ Βολταίρου, κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶδεν ἄλλο τι τὸ πρῶτον ἢ ὄχθους καὶ κοιλότητας. Μέγας ποταμὸς τῷ ἐφαίνετο ὡς λεπτὴ γραμμὴ ἑλικοειδὴς καὶ στίλβουσα· μεγάλη πόλις τῷ ἐφαίνετο ὡς μικρά, ἀκινητοῦσα φαιὰ κηλίς· καὶ ἡ Γῆ ὁλόκληρος τὴν ὁποίαν διέτρεξεν εἰς 36 ὥρας, τῷ ἐφάνη ὡς μικρὰ ἀκανόνιστος σφαῖρα, ἀκατοίκητος. Τοιοῦτος φαίνεται περίπου εἰς τοὺς γυμνοὺς ἡμῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὁ ἐγκέφαλος: μαλθακὴ σφαῖρα ἔχουσα περίπου βάρος 2-3 λιτρῶν, περιβαλλομένη ὑπὸ ὑμένων, φαιὰ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ λευκὴ πρὸς τὸ κέντρον, διαιρουμένη ἐσωτερικῶς εἰς στρώματα καὶ πυρῆνας, ἔχουσα τῇδε κακεῖσε σχισμὰς καὶ κοιλότητας. Ὁ Μικρομέγας ὅμως τοῦ Βολταίρου ἔθραυσε τὸ περιδέραιόν του καὶ εἷς τῶν ἀδαμάντων αὐτοῦ τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς μικροσκόπιον, ὁ φακὸς τοῦ ὁποίου εἶχε περίμετρον—φαντασθῆτε!—2,500 ποδῶν, δι' αὐτοῦ δὲ ἀπεκαλύφθησαν πρὸ τῶν ὀμμάτων του νέοι κόσμοι. Ἀτυχῶς, τὰ μικροσκόπιά μας δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη τὰς ἀρετὰς τοῦ μυθολογουμένου ἐκείνου. Ἕκαστον νευρικὸν κύτταρον ἔχει διάμετρον 1-8 ἑκατοστῶν τοῦ χιλιοστομέτρου, χρειάζονται δὲ 280 ἶνες νευρικαὶ διὰ νἀποτελέσωσι τὸ πάχος μιᾶς τριχός. Κατὰ τοὺς μαθηματικοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Luys ἡ φλοιώδης οὐσία τοῦ ἐγκεφάλου περιέχει 500 ἑκατομμύρια περίπου κυττάρων. Οὐχ ἧττον καίτοι τὸ νευρικὸν σύστημα εἶνε τοσούτῳ πολύπλοκον ἀνατομικῶς καὶ φυσιολογικῶς, τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ στοιχεῖα εἶνε ἐλάχιστα: ἡ νευρικὴ ἶς καὶ τὸ κύτταρον, ἡ δὲ ἀρχικὴ πάλιν διάταξις τῶν στοιχείων τούτων ἁπλουστάτη ἐπίσης, συνισταμένη εἰς τὸ κύτταρον μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ νευρικῶν ἰνῶν, τῆς μιᾶς κεντρομόλου, τῆς ἑτέρας κεντροφύγου. Ἡ μὲν μεταβιβάζει πρὸς τὸ κύτταρον τὴν δόνησιν, ἣν ὑπέστη κατὰ τὸ τελικὸν αὐτῆς ἄκρον, ἡ ἑτέρα μεταβιβάζει πρὸς τὸ τελικὸν αὐτῆς ἄκρον τὴν δόνησιν ἧς μετέλαβεν ἐκ τοῦ κυττάρου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκλήθη ἀντανάκλασις, αὕτη δὲ ἀποτελεῖ τὴν μονάδα τῆς εἰδικῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Τὴν λειτουργίαν ταύτην φαντάσθητε πολυπλοκωτέραν, πολυπλοκωτάτην καὶ θὰ ἔχητε ἐν εὐρυτέρᾳ κλίμακι τὸν μηχανισμὸν τῆς ὅλης νευρικῆς ἡμῶν μηχανῆς. Τὰ ἀντανακλαστικὰ ἡμῶν κέντρα—καὶ τοιαῦτα εἶνε ὁ νωτιαῖος μυελὸς καὶ ὁ ἐγκέφαλος, χαρακτηριζόμενα ἀνατομικῶς διὰ τῆς παρουσίας τῶν κυττάρων—ἐκτὸς τῆς μεταδόσεως τῶν κεντρομόλων ἐρεθισμῶν δύνανται νὰ μηδενίσωσιν αὐτούς, εἴτε νὰ τοὺς συγκρατήσωσι λανθάνοντας, ὅπως ἀντανακλάσωσιν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νέων διεγέρσεων, γινόμενα οὕτω κέντρα τῆς διαχύσεως, τῆς μνήμης, τῆς ἁρμονίας τῶν κινήσεων κλπ. (Duval). Ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῶν μηχανισμῶν τούτων μὴ νομίσητε, ὅτι ἐπικρατεῖ δημοκρατικὴ ἰσότης, ἀλλ' ἱεραρχία δεσποτικωτάτη. Εἰς ἕκαστον τμῆμα εἰδικὸς προϊστάμενος λαμβάνει πληροφορίας καὶ ἐκδίδει διαταγάς. Καὶ ὁτὲ μὲν διατάσσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅταν ἔχῃ τὴν πρὸς τοῦτο πληρεξουσιότητα, ἄλλοτε δὲ ἀναφέρεται πρὸς τὰς ἀνωτέρας ἀρχάς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ γραφείου τῶν πληροφοριῶν καὶ τοῦ γραφείου τῶν διαταγῶν, τῶν αἰσθητικῶν δηλαδὴ καὶ κινητικῶν ριζῶν τῶν νωτιαίων νεύρων, εἶνε μικρά. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡ πληροφορία μεταδίδεται ἐκ τοῦ πρώτου γραφείου εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἐπανέρχεται ὡς διαταγὴ εἰς τὸ δεύτερον γραφεῖον. Τριάκοντα καὶ εἷς εἶνε οἱ εἰδικοὶ οὗτοι προϊστάμενοι, ὅσα δηλαδὴ ζεύγη νωτιαίων νεύρων, οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργείου τοῦ ἑδρεύοντος ἐν τῷ προμήκει μυελῷ, τῇ σφαιροειδεῖ γεφύρᾳ καὶ τοῖς ἐγκεφαλικοῖς ὀλόσχοις. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ ὑπουργείου τούτου εἶνε πολυπλοκώτατος. Περιέχει γραφεῖα αἰσθητικά, γραφεῖα κινητικά. Ταῦτα συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὰ ἀνώτερα ἱεραρχικὰ κέντρα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται συχνάκις καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων λαμβάνουσι διαταγάς. Τὰ ἀνώτερα ταῦτα γραφεῖα καλεῖ ἡ Ἀνατομικὴ ὀλόσχους, ὀπτικοὺς θαλάμους καὶ ῥαβδωτὰ σώματα, ἅτινα προσδέχονται πληροφορίας οὐ μόνον παρὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς δύο πρώτας συζυγίας τῶν ἐγκεφαλικῶν νεύρων. Ὑπεράνω πάντων ἑδρεύει ὁ ἀνώτατος μονάρχης, ἐν τῇ φαιᾷ οὐσίᾳ τῶν ἐγκεφαλικῶν ἡμισφαιρίων. Ἐκεῖ αἱ ἀδιάκοποι πληροφορίαι, αἱ μεταδιδόμεναι ἀπὸ τῆς περιφερείας διὰ τοῦ δικτύου τῶν νωτιαίων καὶ ἐγκεφαλικῶν νεύρων, συναντῶσι τὰ ἀρχεῖα τοῦ παρελθόντος, ταξιθετημένα ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ. Ὅλου τοῦ μηχανισμοῦ τούτου θαυμάσιον συμπλήρωμα εἶνε ἡ ὄπισθεν τοῦ ἐγκεφάλου ἑδρεύουσα παρεγκεφαλίς, ἥτις ὑπάγεται εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνωτέρου μονάρχου καὶ πᾶσαν διαταγὴν ἐκείνου συνοδεύει διὰ σχετικῶν διαταγῶν πρὸς ἄλλα ὄργανα, ἅτινα θὰ διευκολύνωσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν ἐκείνου — ἐφορεύει δηλαδὴ τῆς ἁρμονίας τῶν κινήσεων. Προτοῦ κλείσωμεν πρὸ ὑμῶν τὸ πανόραμα τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος, τοῦ ὁποίου τὰ γενικώτερα σημεῖα ὑπετυπώσαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἃς χαρακτηρίσωμεν διὰ δύο γραμμῶν τὴν φαιὰν οὐσίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν τῇ ὁποίᾳ τελοῦνται τὰ ἀνώτερα ἡμῶν ψυχικὰ φαινόμενα, Ὁ Ταὶν παρομοιάζει αὐτὴν πρὸς τυπογραφεῖον. Οἱ ἀπειράριθμοι τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες οἵτινες συγκυκῶνται ἀδιακόπως ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἢ μένουσιν ἀποτεθειμένοι ἐν ταῖς ἀποθήκαις εἶνε τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ λοιπὸν τούτῳ τελεῖται διπλῆ λειτουργία. Ἀφ' ἑνὸς στοιχειοθετοῦνται ἀδιακόπως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων λέξεις, αἵτινες ἀποστέλλονται εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ συντίθενται εἰς πλάκας, ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν ἀποθηκῶν ἀποστέλλονται πλάκες αἵτινες διαλύονται εἰς τὰ στοιχεῖα των. Τὸ δὲ προϊὸν τῆς ἐργασίας αὐτῆς εἶνε συνεχὴς συνδυασμὸς λέξεων νέων αἱ ὁποῖαι συντίθενται καὶ παλαιῶν αἱ ὁποῖαι ἀντιγράφονται.

Ὅλα τὰ ψυχικὰ ἡμῶν φαινόμενα, ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων εἰκόνων, αἵτινες σχηματίζονται ἐντὸς ἡμῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων, μέχρι τῶν ποικιλωτέρων διευθύνσεων τοῦ πνεύματος, ἀπὸ τῶν στοιχειωδῶν εἰδικῶν ἢ γενικῶν αἰσθημάτων, μέχρι τῶν ὑπερτέρων ἠθικῶν συναισθημάτων καὶ αὐτῶν τῶν αἰσθητικῶν, ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἐνστίκτων μέχρι τῶν θαυμασιωτέρων ἐκδηλώσεων τῆς βουλήσεως, ἀνελίσσονται ἐπὶ τοῦ ἀνατομικοῦ ἐδάφους τὸ ὁποῖον διεγράψαμεν. Ἐὰν θελήσωμεν νἀναγάγωμεν αὐτὰ εἰς τὴν ἁπλουστέραν αὐτῶν μορφὴν ἔχομεν ἀνατομικῶς μὲν τὸ κύτταρον, μὲ τὰς δύο αὐτοῦ ἶνας, φυσιολογικῶς δὲ τὸ φαινόμενον τῆς ἀντανακλάσεως. Δύο ἄρα μεγάλα ῥεύματα, ἓν ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω καὶ ἕτερον ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω συνοψίζουσι τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ζωήν, ῥεύματα ἅτινα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν σταματῶσι ἢ ἀναπαύονται ἐφ' ὅσον ζῶμεν καὶ ἀναπνέομεν. Ὡραίας σελίδας τῆς νεωτέρας ψυχολογίας ἀποτελεῖ ἡ μελέτη τῶν φαινομένων τούτων, τῶν ὁποίων οὐδεμία σύνοψις ἢ περίληψις δύναται νὰ παράσχῃ συγκεκριμένην καὶ ἀκριβῆ εἴδησιν.

Εἴπομεν ἀνωτέρω που ὅτι πολλοὶ πειραματισταί, παρατηρήσαντες ὅτι πάντες οἱ ἐξωτερικοὶ ἐρεθισμοὶ καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν προκαλούμενα ψυχικὰ φαινόμενα συνοδεύονται ὑπὸ κινητικῶν ἐκδηλώσεων, ἄλλοτε μὲν καταφανῶν, ἄλλοτε δὲ λανθανόντων, ἐπεχείρησαν τὴν ἐπισταμένην μελέτην καὶ

1 Τέλος· ἴδε σελ. 360

ΠΕΤΑΕΙ Ο ΕΛΕΦΑΣ!

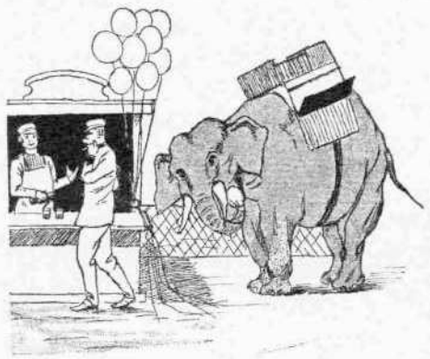

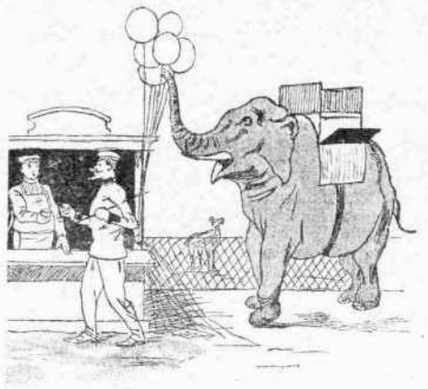

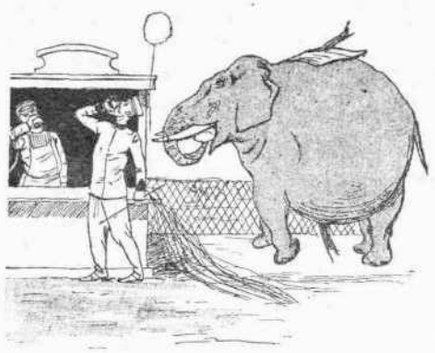

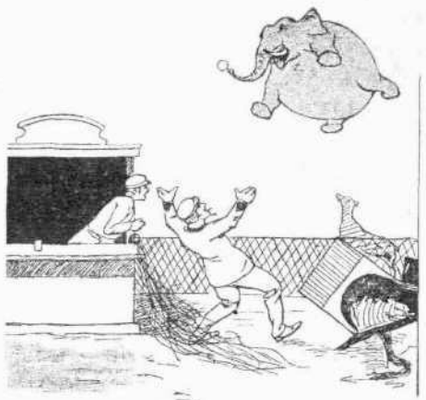

στάθμισιν τῶν κινήσεων τούτων καὶ τὰς μελέτας ταύτας ὠνόμασαν ψυχομηχανικάς. Τὰ πειράματα ταῦτα εἶνε μεμονωμένα ἔτι καὶ δὲν περιεβλήθησαν ἀκόμη συστηματικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ὡς τοιαῦτα θὰ ἐπιχειρήσω νὰ παρουσιάσω ὑμῖν τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα, ὡς ὑποδηλοῦντα εὐρυτέρας πειραματικὰς ἐργασίας, αἵτινες θὰ δημιουργήσωσι τὸ εὐρὺ μέλλον τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας.

Τὰ φαινόμενα τῆς μιμικῆς εἶνε ἐκ τῶν περιεργοτέρων, διὰ τῶν ὁποίων ἐξηγεῖται ἡ μεταδοτικότης τῶν αἰσθημάτων καὶ συγκινήσεων. Πάντες γνωρίζομεν καὶ παρατηροῦμεν καθ' ἑκάστην ὅτι ὡρισμένα συναισθήματα καὶ συγκινήσεις ἐκρράζονται δι' ὡρισμένων κινήσεων τῶν μυῶν καὶ μάλιστα τῶν προσωπικῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι ὅ,τι κοινῶς καλοῦμεν ἔκφρασιν. Ἡ ἀναπαράστασις ἀντιθέτως τῶν κινήσεων τούτων, ὡς ἀπεδείχθη παρὰ τοῦ Charcot καὶ Richet δύναται νὰ γεννήσῃ τὰς ἀντιστοίχους ἰδέας καὶ συγκινήσεις. Ἐὰν κατορθῶμεν πολλάκις ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ συνδιαλεγομένου πρὸς ἡμᾶς νὰναγνώσωμεν τὰς ψυχικάς του διαθέσεις, εἶνε διότι παρατηροῦντες αὐτόν, λαμβάνομεν λεληθότως τὴν ἔκφρασίν του καὶ ἡ ἔκφρασις αὕτη γεννᾷ ἐν ἡμῖν τὴν ἀντίστοιχον ψυχικὴν διάθεσιν. Λέγεται ὅτι διπλωμάτης τις θέλων νὰ μαντεύσῃ τὰς μυχίας σκέψεις τῶν ἄλλων, ἐμιμεῖτο τὴν ἔκφρασιν ἣν προσελάμβανον οὗτοι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συνδιαλέξεως. Ὁ Κομφούκιος ἐφρόνει ὀρθότατα ἑπομένως, ὅτι ἡ συνήθεια τῶν ἰδιαιτέρων χειρονομιῶν καὶ στάσεων ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς ἱεροτελεστίαις τῶν Σινῶν, γεννῶσα ἀνάλογα αἰσθήματα, ἤσκει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ τούτου. Αἴσθησις καὶ κίνησις εἶνε φαινόμενα στενῶς συνδεδεμένα ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν. Ἡ ἀναζήτησις τῶν σχέσεων αὐτῶν διαφωτίζει πλεῖστα ὅσα ψυχολογικὰ φαινόμενα. Ἡ ἰδέα μιᾶς κινήσεως εἶνε αὐτὴ ἡ κίνησις ἀρχομένη, τοσαύτη εἶνε ἡ στενὴ σχέσις αὐτῶν. Ἡ ἰδέα ἐντεῦθεν κινήσεώς τινος, ἣν θέλει τις νὰποφύγῃ, λέξεως τινός, ἣν θέλει νὰποσιωπήσῃ συνοδεύεται παρά τισι ὑπὸ ἀκουσίας ἐκτελέσεως τῆς κινήσεως αὐτῆς. Οὕτω πολλάκις πράττομεν ὅ,τι ἀκριβῶς ζητοῦμεν νὰποφύγωμεν. Ἄτομά τινα, ἀνεξαρτήτως φύλου — honny soit qui mal y pense — καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀκρατήτου ἐπιθυμίας νὰ προδίδωσι τὰ ἐμπιστευόμενα αὐτοῖς μυστικά. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε πλειότερον οἱ νευροπαθεῖς καὶ νευρασθενικοί. Ἡ σχέσις αὕτη μεταξὺ ἰδέας καὶ κινήσεως ἢ πράξεως, ἐξηγεῖ τὴν ἐπιβλαβῆ ἐπίδρασιν τῆς ἐρημεριδογραφίας, ὁσάκις αὕτη ἀφηγεῖται ἐγκλήματα, σκάνδαλα, αὐτοκτονίας καὶ ἐν γένει ἀντικοινωνικὰς πράξεις. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκρήγνυνται αἱ ἐπιδημίαι ὡρισμένων ἐγκλημάτων, αὐτοκτονιῶν κλπ. Πλεῖστα ἄλλα φαινόμενα ἐξηγοῦνται ἐντεῦθεν. Ἡ ἀνάγκη ἡ ὁποία γεννᾶται ἐν ἡμῖν πρὸς ἀναπαραγωγὴν κινήσεων τὰς ὁποίας βλέπομεν καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἰδέαν συλλαμβάνομεν, ἐξηγεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι πολλὰ ἄτομα διὰ τοῦ χρόνου προσλαμβάνουσι τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀτόμων μεθ' ὧν συζῶσι. Ὁ Savater ἐξηγεῖ οὕτω τὴν ἀναπτυσσομένην πολλάκις ὁμοιότητα μεταξὺ συζύγων, φαινόμενον τὸ ὁποῖον πάντες παρατηροῦμεν καθ' ἑκάστην. Ἐννοεῖται ὅτι οὐδὲν ἐμποδίζει τὰ ὄντα πρὸς τὰ ὁποῖα προσομοιάζομεν διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναστροφῆς νὰνήκωσιν εἰς κατωτέρας ζωολογικὰς βαθμίδας νὰ εἶνε δηλονότι ἵπποι, κύνες, ἀγελάδες καὶ τὰ ὅμοια.

Ἄλλα ψυχολογικὰ φαινόμενα, ἅτινα ἐξηγεῖ ἀποχρώντως ἡ Πειραματικὴ Ψυχολογία, εἶνε τὰ φαινόμενα τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ πόνου, ἅτινα ὁ Spencer θεωρεῖ ὡς τὰ σκοτεινότερα τῆς ψυχολογίας. Παρετηρήθη ὅτι πᾶς ἐρεθισμός, καὶ ἀσυνείδητος ἔτι, προκαλεῖ ἀποτελέσματα δυναμικά, αὔξησιν δηλαδὴ τῆς ἐνεργείας εἰς μοῖραν τινὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐκδηλουμένην ἅμα νέος περιφερικὸς ἐρεθισμὸς ἐπέλθῃ. Ὁ ἦχος τυμπάνου π. χ. παρετήρησεν ὁ Haller πρὸ πολλοῦ, αὐξάνει τὴν ἔντασιν τῆς ροῆς τοῦ αἵματος ἐξ ἀνεωγμένης φλεβός. Τὰ διάφορα πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι οἱ εὐάρεστοι ἐρεθισμοί, τὰ εὐάρεστα αἰσθήματα, συνοδεύονται ὑπὸ αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας, ἐνῷ τὰ δυσάρεστα ὑπὸ ἐλαττώσεως αὐτῆς. Ὁ Κάντιος εἶχεν ἤδη διαιρέσει τὰς συγκινήσεις εἰς σθενικὰς καὶ ἀσθενικάς. Ἑπομένως δυνάμεθα ἀντιστρόφως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εὐάρεστα εἶνε τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ὅσα συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος αὐξήσεως τῆς δυνάμεως. Ἡ ἡδονὴ τῆς δυνάμεως ἑπομένως, καὶ ὑπὸ τὰς γενικωτέρας αὐτῆς ἐκδοχὰς εὑρίσκει τὴν φυσιολογικήν της ἐρμηνείαν καθὼς καὶ ἡ ὀδύνη τῆς ἀδυναμίας. Ἡ μὲν ἀναπτύσσει αἰσθήματα εὐμενείας, ἡ δὲ ἀντίθετα. Βλέπομεν ἐντεῦθεν τὸν ἐλεύθερον ἐπιεικῆ καὶ συγχωροῦντα, τὸν δοῦλον οὐδέποτε. Ἡ ἡδονὴ τῆς δυνάμεως, ἐξηγουμένη οὕτω, διαφωτίζει καὶ τὴν ἐγωϊστικὴν φύσιν τῶν *ἀλτρουϊστικῶν* λεγομένων αἰσθημάτων, τῆς ἐλεημοσύνης κλπ. Γινόμενοι χρήσιμοι εἰς ἄλλον τινά, αὐξάνομεν τὸ συναίσθημα τῆς ἰδίας ἡμῶν δυνάμεως, γινόμεθα εὐχάριστοι πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Εἶνε μᾶλλον εὐχάριστον πολλάκις νὰ δίδῃ τις ἢ νὰ λαμβάνῃ. Ἄτομα τινὰ δεικνύουσιν ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς ἐκείνους οἵτινες συγκατατίθενται νὰ ζητῶσι τὰς ὑπηρεσίας των, εὐγνωμονοῦσιν ἐκείνους οἵτινες παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐκαιρίαν νὰ δίδωσι, αἰσθανόμενοι οὕτω τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς των. Αἱ παρατηρήσεις αὗται δύνανται νὰ ἐκταθῶσιν ἐπὶ πλῆθος βιολογικῶν φαινομένων, δύνανται δὲ κατὰ τὸν Feré νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις τῆς φυσιολογικῆς θεωρίας τῆς αἰσθητικῆς. Ὁ ὁρισμὸς τοῦ καλοῦ δι' ἐκφράσεων ὑποδηλούντων τὰ ἐξ αὐτοῦ εὐάρεστα ἀποτελέσματα εἶνε ἤδη παλαιός: «Καλὸν ἄρα τὸ δι' ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡδύ», ἔλεγεν ὁ Πλάτων (Ἱππίας Μείζων). Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἀπεδείχθη τὰ ἡδέα αἰσθήματα εἶνε σθενικά, ἀντικαταστήσατε τὴν λέξιν *ἡδὺ* ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ Πλάτωνος καὶ θὰ ἔχητε τὸν ὁρισμὸν νεωτέρου φιλοσόφου, τοῦ Guyau, ὅστις ἔγραψε περὶ «Προβλημάτων τῆς νεωτέρας Αἰσθητικῆς»: «Καλὸν εἶνε ἀντίληψις σθενική, εἴτε τονωτική».

Ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως τῶν φαινομένων δύνανται νὰ προκύψωσι παντοῖα ἄλλα συμπεράσματα. Ἐπεὶ ἡ πᾶσα κίνησις ἡμῶν ψυχική, ἀποτελεῖ τὴν

ἀντίδρασιν ὡρισμένης ἐξωτερικῆς διεγέρσεως, διαφέρουσαν ἀναλόγως τοῦ φύλου, τῆς ἰδιοσυγκρασίας, τῆς ἡλικίας, ὅλαι δὲ αἱ ἑκούσιαι ἡμῶν πράξεις εἰσὶ προϊόντα ἐξωτερικῶν ἐρεθισμῶν, ἕπεται ὅτι αὗται εἶνε ἀναγκαῖαι καὶ ἡ βούλησις ἑπομένως εἶνε φαινόμενον ἀντιδράσεως. Ἡ φυσιολογικὴ παρατήρησις ἀποδεικνύει ἑπομένως ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, δὲν ἔχει ἐπιστημονικὴν ὑπόστασιν, ἀλλὰ κοινωνικὴν μόνον σημασίαν.

Ἡ ὕπαρξις πάλιν αὕτη σχέσεως ἀναγκαίας μεταξὺ πάσης αἰσθήσεως ἢ παραστάσεως διανοητικῆς καὶ πάσης κινήσεως ἀποτελεῖ εἴδησιν ψυχολογικήν, δυναμένην νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν ἑρμηνείαν φαινομένων, ἅπερ εἴλκυσαν μεγάλως τὴν προσοχὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τῶν φαινομένων δηλαδὴ τῆς ὑποβολῆς καὶ τῆς μεταδόσεως τῆς σκέψεως (νοομαντείας). Τὰ παράδοξα τῆς νοομαντείας, τῶν ὁποίων παρέστημεν ἐσχάτως μάρτυρες, εἰς τὰ πειράματα τοῦ Ἄγγλου Κούμπερλαντ, ἀπεδόθησαν παρὰ πολλῶν εἰς τὴν ὕπαρξιν μυστηριωδῶν ῥευμάτων. Ἐὰν δυνάμεθα λοιπὸν νὰποδείξωμεν πειραματικῶς ὅτι πᾶσα σκέψις εἶνε κίνησις τῆς ὕλης καὶ ὅτι οὐδὲν τελεῖται ἐν τῷ ψυχικῷ ἡμῶν κόσμῳ, ὅπερ δὲν ἐκδηλοῦται δι' ἐξωτερικῶν κινήσεων, τροποποιήσεων τῆς κυκλοφορίας, τῶν ἐκκρίσεων, τῶν ἐν γένει λειτουργιῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, ἕπεται ὅτι ἵνα λάβωμεν γνῶσιν τῶν τελουμένων ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀνάγκη νὰ μάθωμεν νὰναγινώσκωμεν τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα σημεῖα. Ὁ Στρίκκερ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπεστήριξεν ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ συλλάβωμεν ἐν τῷ νῷ τὴν ἰδέαν μιᾶς λέξεως ἢ ἑνὸς γράμματος, χωρὶς ἰδιαιτέρα κίνησις νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τοὺς μῦς οἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς ἔκφρασιν τῆς λέξεως ταύτης ἢ τοῦ γράμματος. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζομεν ὅτι ἄτομα τινά, ἰδίως δὲ τὰ ὑπνωτίσιμα εἰσὶ πεπροικισμένα ὑπὸ ἐκτάκτου ὀξύτητος τῶν αἰσθήσεων, ἕπεται ὅτι τὰ ἄτομα ταῦτα δύνανται νὰντιληφθῶσι μυϊκῶν τινων κινήσεων, αἱ ὁποῖαι διαφεύγουσι τοὺς ἄλλους. Πολλαχῶς δύναται νὰ πειραματισθῇ κάνεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὅταν θέσητε κατὰ νοῦν ἓν ψηφίον τοῦ ἀλφαβήτου, ἔχετε τὴν αἴσθησιν ἀορίστου τινὸς κινήσεως τελουμένης ἐν τῇ γλώσσῃ ὑμῶν. Ἐὰν σκεφθῆτε μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸν ἡ κίνησις αὕτη θὰ εἶνε ἀορίστως καταφανής. Τοποθετεῖσθε οὕτω πως ἐνώπιον ἀτόμου ὑπνωτισμένου καὶ διαλογίζεσθε ἐπανειλημμένως ἀριθμόν τινα γραμμάτων, παρακαλοῦντες αὐτὸ νὰ ἐπιστήσῃ ἐφ' ὑμῶν τὴν προσοχήν του. Τὸ ἄτομον τοῦτο παρακολουθεῖ λεληθότως τὰς κινήσεις ταύτας τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων σας καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς προφέρει αὐτομάτως τὰ ψηφία τὰ ὁποῖα διελογίσθητε. Ὅ,τι πράττουσι δηλαδὴ οἱ κωφάλαλοι, ἀναγινώσκοντες τὰς κινήσεις τῶν χειλέων, τελεῖται καὶ ἐνταῦθα ἀλλὰ μετὰ περισσοτέρας ἀσυγκρίτως λεπτότητος.

Ἐκ τῆς καταδειχθείσης ἀνωτέρω ἀληθείας, τῆς αὐξήσεως δηλονότι τῆς ὀργανικῆς ἐνεργείας διὰ τῶν περιφερικῶν διεγέρσεων διαλευκαίνονται πολλὰ σημεῖα τῶν μεταξὺ σωματικῶν καὶ ψυχικῶν καταστάσεων σχέσεων. Αἱ μεταβολαὶ αὗται τῆς αἰσθητικότητος, κινητικότητος, κυκλοφορίας ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν εἰρημένων ἐρεθισμῶν παρατηροῦνται καὶ ἐπὶ ἰδιαιτέρων τινῶν ψυχικῶν ἀνωμαλιῶν. Ἡ μελαγχολία π. χ. ἥτις εἰσβάλλει διὰ δυσφορίας, ἀηδίας, γενικοῦ τινος φόβου, ἐκδηλοῦται ἐξωτερικῶς διὰ καταπτώσεως τῶν χαρακτήρων, τάσεως πρὸς ἀκινησίαν, ἐξασθενήσεως τῆς φωνῆς, στάσεως καταθλιπτικῆς, κάμψεως τῶν μελῶν, γενικῆς ἐξασθενήσεως τῆς αἰσθητικότητος, ἐπιβραδύνσεως τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν, ψύξεως τῶν ἄκρων κλπ. Πάντα δηλαδὴ τὰ φαινόμενα τῆς φυσικῆς καταθλίψεως εἶνε ἀναπόσπαστα τῆς ψυχικῆς τοιαύτης τῶν μελαγχολικῶν καταστάσεων. Ὅλως τὰ ἐναντία συμπτώματα παρουσιάζουσιν αἱ μανιακαὶ διεγέρσεις. Πλεονασμὸς τῶν ἰδεῶν αἵτινες καταντῶσι τέλος ἀσύνδετοι· τὸ πρόσωπον διεγηγερμένον· ἔκφρασις καὶ χειρονομία εἰς ἄκρον εὐκίνητα· δύναμις μυϊκὴ ηὐξημένη, ὀργανικαὶ λειτουργίαι ἐντεταμέναι. Αἱ σχέσεις αὗται μεταξὺ ψυχικῆς καὶ σωματικῆς καταστάσεως εἶνε καταφανέστεραι παρὰ τοῖς πάσχουσι ἐκ περιοδικῶν φρενοπαθειῶν (folie circulaire) οἵτινες ὑπόκεινται ἐναλλάξ εἰς περιόδους καταθλιπτικὰς καὶ διεγερτικάς. Ἀναφέρει ὁ Φερὲ ἄρρωστόν τινα παρὰ τῷ ὁποίῳ οἱ βαθμοὶ τῆς διαταράξεως τῆς κινητικότητος ἐξεδηλοῦντο διὰ τροποποιήσεως τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος μικρυνομένου καὶ μεγεθυνομένου ἀναλόγως τῆς μελαγχολικῆς ἢ μανιακῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Ἡ ἔξαψις τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν, παρατηρεῖ ὁ αὐτὸς συγγραφεύς, ἐκδηλοῦται παρὰ πολλοῖς διὰ φιλολογικῶν δημοσιεύσεων, ἃς πολλάκις στέφει ἡ ἐπιτυχία.

Πολλὰ φαινόμενα τῆς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας θὰ ἠδύναντο ἐπίσης νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ τῆς σθενικῆς ἢ ἀσθενικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ἐξητάσαμεν ἀνωτέρω. Προτιμῶμεν συνήθως τὰ ὑγιᾶ καὶ ἀκμαῖα ἄτομα, τὰ πλήρη ἐνεργείας, τὰ προσωποποιοῦντα τὴν δύναμιν, τὰ ἀσκοῦντα ἑπομένως καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐπίδρασιν σθενικήν. Οἱ Ἄγγλοι, χρησιμοποιοῦντες τὸ φαινόμενον τοῦτο, εἰσάγουσιν ἀπό τινος εἰς τὰ νοσοκομεῖα αὐτῶν ὡς νοσοκόμους τὰς ὡραιοτέρας καὶ ἀκμαιοτέρας νεανίδας. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὰ ἀσθενῆ ἢ σωματικῶς ἢ πνευματικῶς ἀτελῆ πλάσματα συμπάθεια ἡμῶν, ἐξηγεῖται ὡς διεγείρουσα ἐν ἡμῖν τὴν ὑποκειμενικὴν αἴσθησιν τῆς ὑπεροχῆς. Δὲν θὰ ἠδύνατο οὕτω νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀφοσίωσις ὡραίων γυναικῶν πρὸς ἠδικημένας ὁμοφύλους των;

Ἡ ἡδονὴ καὶ ὁ πόνος εἴπομεν ἀνωτέρω που εἶνε ἐκδηλώσεις καταστάσεων δυναμικῶν καὶ τὸ θέαμα τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων δι' ὧν αὗται ἐκδηλοῦνται αὐξάνει ἢ ἐλαττοῖ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἐνέργειαν, ὅπως ἐνεργοῦσι αὐτὰ ταῦτα τὰ αἰσθήματα ἀπ' εὐθείας προκαλούμενα ἐν ἡμῖν. Οὕτω ὁ ἄνθρωπος συμμερίζεται τὰς χαρὰς καὶ τὰς θλίψεις τῶν ὁμοίων του καὶ αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας καὶ ἀνακουφίσεως αὐτῶν εἶνε εἰλικρινεῖς. Ἡ εὐσπλαγχνία καὶ αἱ ἐντεῦθεν πηγάζουσαι πράξεις τοῦ ἐλέους εἰσὶ φαινόμενα φυσιολογικὰ καὶ ἑπομένως ἀναγκαῖα. Ἡ θέα τῆς ὀδύνης γεννᾷ ἀληθῆ λύπην. Αἱ πράξεις ὅμως αὗται ἐν πολλοῖς ἀντιτίθενται εἰς

τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν, ἐπιτρέπουσαι εἰς τὰ ἔκφυλα καὶ ἄγονα στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ἐπιζῶσι καὶ ἀναπαράγωνται, δημιουργοῦντα τὴν κατάπτωσιν τοῦ εἴδους. Εἶνε ἐπιβεβλημέναι βεβαίως αἱ πράξεις τοῦ ἐλέους, ὡς ἐκ τῆς ἀνίσου διανομῆς τῶν κεφαλαίων. Ἀλλ' εἴτε δημόσιαι, εἴτε ἰδιωτικαί, εἴτε ἐπιβεβλημέναι, εἴτε ἐθελούσιαι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς δυνάμεναι νὰ λύσωσι τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα, ἡ λύσις τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς ὑποθάλψεως τῶν παραγωγικῶν στοιχείων. Ἡ ἔνδεια εἶνε ἐπίσης ἀναπόφευκτος ὅπως καὶ ἡ ὀργανικὴ κατάπτωσις. Ἐν ταῖς κοινωνίαις τῶν ζώων ἡ δυστυχία καὶ ὁ πρόωρος θάνατος, προσβάλλουσιν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὰ ἔκφυλα στοιχεῖα καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ διατήρησις τῶν ζωολογικῶν εἰδῶν μεθ' ὅλων τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς ζωτικότητος αὐτῶν. (Φερέ).

Ἀγνοῶ, ἐὰν τὰ ὀλίγα ἀσύνδετα κεφάλαια δι' ὧν προσεπάθησα νὰ παρουσιάσω πρὸ ὑμῶν τὸ γενικὸν διάγραμμα ἑνὸς τῶν εὐρυτέρων κλάδων τῆς Βιολογικῆς Ἐπιστήμης, κατώρθωσαν νὰ παράσχωσιν ὑμῖν σαφῆ τινα ἰδέαν τῆς εὐρύτητος καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ἀπὸ τῶν νέων ἐπιστημονικῶν ἀπόψεων μελετῶν τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων, ὡς ἀμέσων προϊόντων καὶ ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνατομικοῦ ἡμῶν ὀργανισμοῦ. Ὅ,τι κυρίως θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐξάρω πρὸ ὑμῶν εἶνε ἡ μέθοδος τῆς νεωτέρας ψυχολογικῆς ἐρεύνης, ὁ θετικὸς καὶ πειραματικὸς αὐτῆς χαρακτὴρ καὶ ἡ εὐρεῖα ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνικὴ σημασία τῆς νεωτέρας ψυχολογίας. Ὡς τοιαύτη ἡ Φυσιολογικὴ Ψυχολογία ἐπέδρασεν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν κλάδων τῆς συγχρόνου φιλοσοφίας, ἐπὶ τῆς Κοινωνιολογίας, τῆς Ἠθικῆς, τῆς Παιδαγωγικῆς, τῆς Αἰσθητικῆς, κυριώτατα δὲ ἐπὶ τῆς Ἱστορίας. «Ἡ Ἱστορία καὶ ἡ Γλωσσολογία, λέγει ὁ μεγαλοφυέστερος ἐκπρόσωπος τῆς Φυσιολογικῆς Ἱστορίας ἐν Γαλλίᾳ, ὁ πρὸ ὀλίγου ἁρπασθεὶς ἀφ' ἡμῶν Ἱππόλυτος Ταίν, εἰσὶν ἐφαρμογαὶ τῆς Ψυχολογίας, ὅπως ἡ Μετεωρολογία εἶνε ἐφαρμογὴ τῆς Φυσικῆς. Ὁ μελετῶν τὸν ἄνθρωπον καὶ ὁ μελετῶν τοὺς ἀνθρώπους, ὁ ψυχολόγος καὶ ὁ ἱστορικός, κεχωρισμένοι ἴσως ὡς πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς μελέτης αὐτῶν, ἑνοῦνται ἐν τῇ κοινότητι τοῦ θέματός των». Αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ κινήσεις τῶν ἀθροισμάτων τῶν ἀτόμων, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Ἱστορίαν, δὲν κρίνονται πλέον ὡς συμβεβηκότα τυφλῆς εἱμαρμένης, ἀνυπάρκτου τινὸς ἱστορικοῦ νόμου, ἀλλ' ὡς ἀντιδράσεις ἐπιδράσεων ἐξωτερικῶν, τροποποιούμεναι ἐξ αἰτίων κλιματικῶν, κληρονομικῶν, φυλετικῶν. Τὰ συμπεράσματα λοιπὸν τοιαύτης ἱστορικῆς μελέτης δύνανται νὰ ἔχωσι εὐρεῖαν κοινωνικὴν σημασίαν, ὡς πρὸς τὴν καθολικὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ ἐπιβλαβεῖς ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐπιδράσεις, ἐξεταζόμεναι ὡς προϊοῦσαι ἀπὸ φυσικῶν αἰτίων θὰ κατορθωθῇ νὰ καταπολεμηθῶσι καὶ ἀποκρουσθῶσι, ὡς ἀποκρούονται αἱ ἀπειλοῦσαι τὴν σωματικὴν ἡμῶν ὕπαρξιν νοσηραὶ καταστάσεις. Νέοι ὁρίζοντες ἐργασίας ἀνοίγονται ἑπομένως πρὸ τῆς Κοινωνικῆς Ἐπιστήμης, τῆς Παιδαγωγίας, τῆς Ἠθικῆς, διὰ τῶν προόδων καὶ ἐρευνῶν τῆς καθόλου Φυσιολογίας. Ὁ Michelet ἐξέφραζε μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν λέγων: «Ἡ Ἰατρικὴ πρέπει νὰ καταστῇ Δικαιοσύνη καὶ Ἠθική, πρέπει τουτέστιν ὁ ἰατρός, περιωτισμένος κριτὴς τῆς ἐνδοτέρας ἡμῶν ζωῆς, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἠθικῶν αἰτίων, ἅτινα προκαλοῦσι τὸ φυσικὸν κακὸν καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς πηγῆς, καταπολεμῶν τὰς συνηθείας, ἀφ' ὧν προέρχονται αἱ νόσοι». Οὕτω ἡ Παθολογικὴ Ψυχολογία πειρᾶται σήμερον νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τοῦ κακοῦ τὰ ἀπρόσβλητα ἔτι κοινωνικὰ στοιχεῖα, καταδεικνύουσα πῶς αἱ νοσηραὶ καταστάσεις ἐξαπλοῦνται, εἴτε διὰ τῆς κληρονομίας, εἴτε διὰ τῆς μεταδοτικότητος, εἴτε ἐκ τῆς ἐλλείψεως φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ὑγιεινῆς. (Φερέ).

Ἡ ἔρευνα καὶ τὸ πείραμα, διαφωτίζει ὁσημέραι τὰ ψυχικὰ ἡμῶν φαινόμενα καὶ ἐνῷ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης εἰσδύει εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ μυστικοῦ ἐκείνου κόσμου, καταρρέουσι καὶ σκεδάζονται αἱ ἀτελεῖς ἡμῶν ἰδέαι καὶ συλλήψεις, τὰ φάσματα καὶ τὰ εἴδωλα. δι' ὧν ἐπροσωποποίησεν ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία τὰς σχέσεις τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων καὶ ἐκ τοῦ ψυχικοῦ ἡμῶν τεμένους αἱ ἀνύπαρκτοι ψυχολογικαὶ ὀντότητες, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ὀρθοῦται μεγαλοπρεπὲς τὸ μυστηριῶδες εἴδωλον τοῦ ἐγώ, καταπίπτουσι ἀπὸ τῶν βάθρων αὐτῶν καὶ ἐξανεμίζονται. Ἀλλ' ἐὰν τὰ φάσματα ταῦτα ἐξανεμίζονται ὡς ἐπιστημονικαὶ συλλήψεις, ὁ ὑποκειμενικὸς ἡμῶν ψυχικὸς κόσμος, μὲ τὸ πανόραμα τῶν ἰοστεφῶν εἰκόνων αὐτοῦ καὶ τὴν ἁρμονίαν τῶν κινήσεών του, αἰώνιος ἵσταται ἐν τῷ μυχίῳ ἡμῶν ἱερῷ. Αἱ γλυκεῖαι καὶ ῥόδιναι σκέψεις, ὡς ἐλαφραὶ χρυσαλλίδες περιίπτανται περὶ τὴν λαμπάδα τῆς ψυχῆς μας, ἐφ' ὅσον ἄσβεστον ἀγρυπνεῖ τὸ φέγγος αὐτῆς· αἱ ἐράσμιαι εἰκόνες τῆς φύσεως πλέκονται εἰς ἀκτινοβόλους φαντασμαγορίας εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς ὑπάρξεώς μας· ἡ αἰωνία ἐλπὶς τοῦ βίου ἡμῶν, ὁ ἔρως, ποτίζει ἡμᾶς τὸ μεθυστικὸν αὐτοῦ νέκταρ· ἡ τέχνη βυθίζει ἡμᾶς ἀγήρως εἰς τὸν ὑπερκόσμιον παράδεισον τῆς ὀνειροπολήσεως. Τὰ μεγάλα ἐλατήρια τῆς ζωῆς δεσποτικὰ περιβάλλουσι ἡμᾶς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ψυχικοῦ μας ἄστρου. Ὁ βίος διαρρέει ἀναλλοίωτος· οἱ χωρισμοὶ βρεγμένοι μὲ δάκρυα, τὸ μειδίαμα τῆς χαρᾶς ἀνατέλλον ἐπὶ τῶν ῥοδαλῶν χειλέων τῆς εὐτυχίας, ἡ πικρία σκορπῶσα τὰ σύννεφα τῆς δύσεως ἐπὶ τοῦ χλωροῦ τῆς ψυχῆς μας καθρέπτου. Καὶ τὰ μεγάλα ἰδεώδη, οἱ φανταστικοὶ κόσμοι τοὺς ὁποίους ἀναπλάττει εἰς μυστηριώδεις ἐνοράσεις ἡ ψυχή, αἰώνια ἐπιροιτῶσιν ἐφ' ἡμᾶς. Ὁ μαγικὸς κόσμος τῶν μυστηρίων εἰς πᾶσαν νέαν ἀποκάλυψιν τῆς ἐπιστήμης καθίσταται ἀχανέστερος. Ἡ θρησκεία τῆς ψυχῆς μας ἀποσβέννυται μόνον μετ' αὐτῆς, καὶ ἐὰν μίαν ἡμέραν μὲ τὴν σκαπάνην τῆς ψυχρᾶς κρίσεως, κρημνίσωμεν ὅλα τὰ τεμένη τοῦ ἰδανικοῦ, ζητοῦντες τὸ ἀνεξήγητον μυστήριον τῆς Φύσεως, θὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν, κατὰ τὸν ποιητήν, διὰ νὰ κλαύσωμεν γονυπετεῖς ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦ τελευταίου βωμοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

Ἄκουσε μιὰν ἁπλῆν ἱστορία, τιποτένια σχεδόν· ἀλλ' ὄχι καὶ τόσο τιποτένια, γιατὶ μᾶς δείχνει μὲ τί παραξενιὰν ἡ Μοῖρα κινεῖ καὶ φέρνει ἐδῶ κ' ἐκεῖ συχνὰ πυκνὰ τοὺς Περικλέτους καὶ τοὺς Φασουλῆδες της, ἔτσι γιὰ δική της διασκέδαση, θαρρεῖς. Ἡ ἱστορία μποροῦσε νὰ γίνῃ καὶ διήγημα τῆς λεγομένης ψυχολογικῆς σχολῆς· εἶνε καὶ θέμα γιὰ ποίημα τοῦ Ἄϊνε.

Ἦταν δυὸ ἀδέρφια· ὁ ἕνας ἔγραφε τραγούδια, κι ὁ ἄλλος τραγουδοῦσε τὰ τραγούδια τοῦ ἄλλου. Ὁ ποιητὴς γνώρισε μιὰ γυναῖκα· κι ἂν δὲν ἦταν ἡ γυναῖκα ἐκείνη τὸ «ἀπάντων ἀγριώτατον κακὸν» τοῦ Εὐριπίδη, μὰ μποροῦσε νὰ κάμῃ τὸ Γάλλο Βινύ, τὸν τρανὸ ποιητὴ τῆς «Ὀργῆς τοῦ Σαμψὼν» νὰ κράξῃ ἄλλη μιὰ φορά:

La Femme, enfant malade et douzefois impur.

Ὁ ποιητὴς ἀγάπησε τὴ γυναῖκα, κι αὐτὴ ἀγάπησεν ὄχι τὸν ἄνθρωπον, ὅσο, καθὼς πάντα, τὸν ἔρωτα τὸν κάπως ξεχωριστὸ ποὺ τῆς φανέρωσεν ἐκεῖνος· ἔρωτα μὲ ἀγνὰ ποιητικὰ φτερά. Βλέπεις, τῶν ἄλλων τὰ αἰσθήματα—τὸ γνώριζεν ἐκ πείρας ἡ γυναῖκα — εἶχαν ψαλιδισμένα τὰ φτερά τους ἢ δὲν εἶχαν διόλου. Τῆς εἶχε δώσει ὁ ποιητὴς —καὶ τά χε μάθει ἀπόξω—τρία τέσσαρα τετράστιχα γραμμένα ὄχι μὲ πένα, ἀλλὰ μὲ φλόγα· ἔλεγε μέσα σαυτὰ τὴ δόξα τῆς ὠμορφιᾶς της κ' ἔκλεγε τὸν πόνο τῆς ἀγάπης του. Τέτοιες ἀγάπες ὅμως δὲ βαστοῦνε πολύ·

. . . Me crois-tu donc assez fou pour rêver
L' eternité des roses ?

Βαρέθηκε τὸν ποιητὴν ἡ γυναῖκα, κι ὁ ποιητὴς εἶδε πῶς πάντα ἡ γυναῖκα, καθὼς λέει κι ὁ δικός μας ὁ Παπαρρηγόπουλος (κρῖμα στὰ ποιήματά του, τόσο αἰσθαντικὰ καὶ τόσο κακογραμμένα:)

Καὶ ἂν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀγάπην ἤδη,
Δὲν ἀγαπᾷ· τὴν δύναμιν αὐτῆς ὑπολογίζει,
Κ' ἐνῷ ὠχρὰ ἐξ ἔρωτος σὲ βλέπει, σὲ προδίδει!

Χωρίστηκαν. Μετὰ καιρὸ—πῶς τἄφερεν ἡ τύχη — γνωρίστηκε μὲ τὸν ἀδερφὸ τοῦ ποιητῆ, μὲ τὸν τραγουδιστὴ· τὰ ταίριασαν. Ἤβρε τὸ μάστορή της. Τὴν ἐβασάνιζεν αὐτός, ὅπως αὐτὴ ἐβασάνιζε τὸν ἄλλον· τὸν ἀγαποῦσεν ὅμως τὸν τωρινόν, ἂν ὄχι μὲ περισσότερην εἰλικρίνειαν, ἀλλὰ μὲ περισσότερο πεῖσμα. Μιὰν ὡραία καλοκαιρινὴ βραδιὰν ὁ τραγουδιστὴς θέλησε νὰ δείξῃ τὴν τέχνη του στὸ ταῖρι του. Τῆς τραγούδησεν ἐρωτικώτατο τραγοῦδι τονισμένο γλυκύτατα· καὶ τὸ τραγούδησε θεῖα. Καί, κύτταξε! τὸ τραγοῦδι ἐκεῖνο ἦταν οἱ στίχοι τοῦ ποιητῆ, τὰ τρία τέσσερα τετράστιχα ποὺ ἔλεγαν τὴ δόξα τῆς ὠμορφιᾶς της κ' ἔκλεγαν τὸν πόνο τῆς ἀγάπης του . . . Καὶ ἡ γυναῖκα ποὺ τὸν παιζογελοῦσε τὸν ποιητήν, ὅταν τὸν εἶχε στὰ πόδια της, τὸν θυμήθηκε μὲ τὸ τραγοῦδι ἐκεῖνο, μακρυά της πλέον καὶ χωρισμένο ἀπ' αὐτὴ παντοτινά, ξανάειδε τὰ περασμένα της ὅλα, σὲ μιὰ στιγμὴ ξανάζησε μ' ἐκεῖνον, καὶ βρίσκοντας ἄνοστο, χοντρό, σχεδὸν ἀνυπόφορο, καὶ ξεχνῶντας τὸν τραγουδιστὴ ποὺ τὸν εἶχε μπροστά της, τὸν ξαναγάπησε θεότρελλα τὸν ποιητή, σὰν ὄνειρο ὑψηλότατο καὶ ὁλόφωτο, μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς φαντασίας της, καὶ—ποιὸς ξέρει—αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ μ' ὅλη τὴν ἀλήθεια τῆς καρδιᾶς της!

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ

ΕΝΟΡΙΤΗΣ

(ΜΥΘΟΣ ΚΡΙΛΩΦ)

Εἶν' ἄνθρωπος, ὁποῦ ἀρκεῖ νὰ ἀγαπᾷς κανένα
εἶσαι γι' αὐτὸν νοῦς ἔξοχος καὶ συγγραφεὺς μεγάλος·
ἐνῷ τυχαίνει ἄλλος,
ποῦ ψάλλε ὅσο θὲς καλά, γλυκά, χαριτωμένα,
ὄχι μονάχα ἔπαινο παραμικρὸ σ' ἀρνεῖται,
ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ αἰσθανθῇ πῶς κάτι λὲς φοβεῖται.
Ἂν καὶ ἐνδέχεται μ' αὐτὸ ὀλίγο νὰ ἐγγίσω,
ἀλλ' ἀντὶ μύθου, ἓν συμβὰν θενὰ ἐξιστορήσω.

Ἕνας ἱεροκήρυκας δεινός, μιὰ Κυριακή,
(διάδοχος τοῦ Πλάτωνος [1] εἰς τὴν ῥητορική),
διὰ τὰ ἔργα τὰ καλὰ μ' εὐφράδειαν ὡμίλει.
Μέλι γλυκὰ τὰ λόγια του ἐτρέχαν ἀπ' τὰ χείλη.
Σ' αὐτὰ ἡ ἀλήθεια καθαρά, χωρὶς τεχνολογήματα,
σὰν ἀλυσίδα, ἔλεγες, ἀπὸ χρυσὸ φτιασμένη,
ὑψώνοντας στοὺς οὐρανοὺς ἰδέας καὶ αἰσθήματα,
τοῦ κόσμου ἐφανέρωνε τὸ μάταιον ἐν γένει.
Ἐπέρανε ὁ τῶν ψυχῶν ποιμὴν τὴ διδαχή
ἀλλ' ἐκρατοῦσε γενικὴ ἀκόμη προσοχή.
Συγκίνησις καὶ ἔκστασις κυρίευε καθένα
κ' εἶχαν, χωρὶς νὰ τὸ νοοῦν, τὰ μάτια δακρυσμένα.
Ὅταν ἐβγῆκεν ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν ἐκκλησία,
εἶπ' ἕνας στὸν πλησίον του· «τί δῶρο, τί ἀξία!
πόση γλυκάδα, τί φωτιά, ποῦ ταῖς καρδιαῖς θερμαίνει!
Πλὴν ἡ καρδιά σου, γείτονα, ὡς βλέπω, κρύα μένει·
ἀφοῦ δὲν δάκρυσες, θὰ πῇ διόλου δὲν πονοῦσες!
ἢ μὴ δὲν ἐννοοῦσες;»
—Πῶς; ἔνναωσα πολὺ καλά!
ἀπήντησεν αὐτός, ἀλλὰ
νὰ κλάψω διατί; ῥωτᾶ μὲ ἀπορία!
Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐνορία».

Π. ΑΞΙΩΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

«Τὸ παληόπαιδο . . . Εἶδες ἐκεῖ, καλέ! Ἂς μείνῃ τώρα κι' ἄλλο χρόνο στὴν ἴδια τάξι νὰ μουχλιάσῃ!» ἔλεγεν ἡ μετέρα τοῦ Γιαννάκη, μαθοῦσα τὴν εἰς τὰς ἐξετάσεις ἀποτυχίαν τοῦ χαριτωμένου υἱοῦ της— ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν της ἔκαμε πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν, διότι ἦτο ἀπὸ τέτοια συνειθισμένη.

— «Τί σας φταίω 'γώ; τὰ μαθηματικὰ μὲ πήρανε στὸ λαιμό τους» ἔλεγεν ὁ Γιαννάκης, ὠχρότερος ὀλίγον τοῦ συνήθους, ἀλλ' ὄχι καὶ πολὺ σεκλετισμένος. «Ἐγὼ σᾶς τὸ εἶπα: μαθηματικὰ δὲν καταλαβαίνω, ὅσῳ νὰ διαβάσω. Ἂν δὲν καταργηθοῦν τὰ μαθηματικά, ἐγὼ δὲν θὰ βγάλω τὸ Γυμνάσιο, νὰ το ξεύρετε.

— Ηρ! πολὺ ποῦ μὲ μέλει!» εἶπε καὶ ὁ πατέρας. «Σὲ βγάζω 'γὼ ἀπὸ τὸ σχολειὸ καὶ σε βάζω σὲ καμμιὰ τέχνη . . . ὄχι! . . .

— Πφφφφ! ἔκαμεν ὁ Γιαννάκης ξεκαρδισμένος ἀπὸ τὰ γέλια, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ δωμάτιον τρέχων, διότι τὴν ἀπειλὴν αὐτὴν τοῦ τὴν ἔκαμνεν ὁ πατέρας του στερεότυπον ἀπὸ χρόνια τώρα καὶ ἐνεθυμήθη μὲ αὐτὴν τὰ μικράτα του.

Καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἦτο εὔθυμος. Ἠσθάνετο, —ἡ ἀλήθεια εἶνε,—μιὰ μικρὴ φοῦρκα, κατὰ τῆς τύχης καὶ τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν, ἀλλ' ἐπροσπα-

[1] Ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὸν ἀρχιμανδρίτην Μόσχας ῥήτορα διάσημον, ἀποθανόντα κατὰ τὸ 1812. Σ. τ. Μ.

θοῦσε νὰ τὴν κρύπτῃ ὅσον ἠμποροῦσεν εἰς τὸ βάθος καὶ νὰ γελᾷ. Ἐκ τούτου ἐκινήθη ὁ πατήρ του νὰ εἴπῃ εἰς τὸ τραπέζι μὲ ἀστείαν σοβαρότητα·

— «Φοβοῦμαι μὴν αὐτοκτονήσῃ ὁ Γιαννάκης μου ἀπὸ τὸ κακό του».

Ὁ Γιαννάκης τὸ ἅρπαξεν ἀμέσως. Βέβαια θαὐτοκτονήσῃ. Μήπως δὲν αὐτοκτόνησαν τόσα παιδία, ποὺ ἔπαθαν τὸ ἴδιο ρεζιλίκι τὸ δικό του; Ἡ ἐφημερίδες ἀνέφεραν κάθε μέρα ἕνα σωρό. Ἦταν, μάτια μου, τοῦ συρμοῦ. Καὶ εἶχαν δίκηο, μὰ τὸ Θεό. Δὲν πρέπει νὰ ζῇ κανείς, ὅταν ἀπορριφθῇ στὰς ἐξετάσεις καὶ μάλιστα στὰ μαθηματικά. Τὸ φιλότιμο δὲν ἔφαγε καὶ τὸν Κυβερνήτη; Θαὐτοκτονήσῃ καὶ αὐτός. Θὰ χαρῇ μιὰ δυὸ μέρες τὴ ζωή του καὶ ἔπειτα ἀντίο... θαὐτοκτονήσῃ.

Ἡ ἰδέα τοῦ ἐφάνη ἐξαισία, πρὸ πάντων ὡς μέσον νὰ καταπνίξῃ τὴν φοῦρκάν του. Καὶ ὅλον τὸ μεσημέρι δὲν ἔπαυσε νὰ την ἀναστρέφῃ, νὰ την ἐπεκτείνῃ, νὰ την τελειοποιεῖ, μὲ γέλια καὶ ἀστεῖα. Δὲν παρῆλθον τρεῖς ὧραι, ἀφ' ὅτου ἐρρίφθη ὁ πρῶτος σπόρος, καὶ τὸ σχέδιον εἶχε γίνει εἰς τὴν ἐντέλειαν. Ὅταν ἡ μητέρα τοῦ Γιαννάκη ἐξύπνησεν ἀπὸ τὸν μεταμεσημβρινὸν ὕπνον, ὁ Γιαννάκης τῇ ἐπέδειξε θριαμβευτικῶς τὸ φονικὸν μέσον. Ἦτο ἓν ποτήριον ὑγροῦ κοκκινωποῦ καὶ δυσώδους—διάλυσις πυρείων εἰς τὴν ὁποίαν, διὰ τὸ ἀσφαλέστερον, εἶχε προστεθῇ καὶ ὀλίγη ὕαλος κοπανισμένη.

— «Εἶνε τὸ καλλίτερο, μητεροῦλά μου» εἶπε μελαγχολικῶς δῆθεν ὁ Γιαννάκης. «Τὰ ξουράφια καὶ τὰ πιστόλια εἶνε ἄγρια πράμματα. Ἔπειτα ποῦ νὰ βρῶ; Ἐν ᾧ μ' αὐτὸ τὸ νεράκι, ἔτσι κάνεις μιὰ καὶ αἰωνία σου ἡ μνήμη!»

Καὶ ἤγγισε τὸ ποτήριον διὰ τῶν χειλέων.

— «Ἔλα, ἔλα, ἀνόητε, δὲν 'ντρέπεσαι» τῷ εἶπεν ἡ μητέρα, «μὴν καταπιῇς καμμιὰ γουλιὰ καὶ σε πιάσῃ κόψιμο. Σαχλέ!

— Μπρὲ τί γουλιά! Ἐγὼ θὰν το πιῶ ὅλο αὐτὸ τὴ νύχτα. Τί, δὲν το πιστεύεις; Questa notte. . .

— Ἀφησέ με, παιδί μου, καὶ δὲν ἔχω ὀρεξι.

— Καλά!

Καὶ ἐξῆλθεν ἀπειλητικώτερος καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἐκεῖ ἔβαλε τὰ βιβλία του καὶ τὰ πράγματά του ἐν τάξει,—εὗρεν ἀφορμὴν καλὴν νὰ το κάμῃ,—καὶ ἔγραψε τὴν διαθήκην του, μίαν διαθήκην πολὺ πρωτότυπον, διότι τῶν μὲν χρημάτων του κληρονόμον γενικὸν ὥριζε τὸν ἑαυτόν του, — εἶχε σκοπὸν νὰ τα ἐξοδεύσῃ ὅλα πρὸ τοῦ θανάτου του, — τῶν δὲ πραγμάτων ἕνα φίλον του στενόν, ἀποκληρόνων, ἕνεκα μυστηριωδῶν λόγων, καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφήν. Μετὰ τοῦτο ἐδοκίμασε νὰ συντάξῃ τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν θὰ ἄφινε, πιστοποιοῦσαν καὶ δικαιολογοῦσαν τὸ ἀποφασισμένον διάβημά του. Ἔλαβε φύλλον χάρτου καὶ ἔγραψε:

Φίλτατοι γονεῖς

Μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρω.....

Ὄχι, δὲν ἤρχιζε καλά· τὸ ἔσχισε. Ἔλαβεν ἄλλο καὶ ἔγραψε:

Γονεῖς φίλτατοι

Νὰ ὑποφέρω μὴ δυνάμενος.....

— Οὔφ! τί ἔπαθα σήμερα, δὲν μπορῶ νὰ γράψω! εἶπε μετ' ἀποστροφῆς, μιμούμενος ἕνα ἥρωα τῆς κωμῳδίας «Ζητεῖται Ὑπηρέτης» καὶ ἔσχισε καὶ τὸ δεύτερον φύλλον τραγικώτατα. Ἔλαβε τρίτον καὶ ἔγραψεν ὁριστικῶς πλέον:

Μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρω τὸ αἶσχος τῆς ἐπορρίψεώς μου καὶ τὸν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν, ἐπεφάσισα νὰ τερματίσω τὸν ἄθλιον καὶ ἐλεεινὸν βίον μου καὶ νὰ μεταβῶ εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, πλησίον τῆς Μαίρης καὶ τοῦ Μιχαήλ. Ὁ Θεὸς νὰ παρηγορήσῃ τοὺς γονεῖς μου, τοὺς συγγενεῖς μου, τοὺς φίλους μου καὶ τὸ Ἔθνος, νὰ κερδανώσῃ δὲ τὸν αἴτιον τοῦ δυστυχήματος. Ἀμήν.

Γιαννάκης

— Καὶ τόρα ἐμπρός! εἶπεν ὁ Γιαννάκης, διασκέδασις αὐτὲς τὲς λίγες ὧρες ποῦ μου μένουν καὶ τὸ πρωὶ θάνατος.

Καί το ἔλεγε μὲ τόσην σοβαρότητα, ὥστε τέλος πάντων κατώρθωσε νὰ το πιστεύσῃ καὶ ὁ ἴδιος. Ἦτο τῆς φύσεώς του ἴδιον νὰ γίνεται θῦμα τῶν τοιούτων αὐτοπατῶν.

Τὸ ἀπόγευμα κατέβηκεν εἰς τὸ Φάληρον μὲ τοὺς γονεῖς του καὶ μὲ τὴν ἀδελφήν του. Ἡ θερινὴ δεῖλη ἦτο ἐξαισία. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει μεγαλοπρεπῶς ἐπιχύσας χρυσὸν καὶ πορφύραν. Ἡ σελήνη ἤρχισε νὰ φέγγῃ ὠχρὰ ἐπὶ τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ. Ἡ αὔρα ἐρρυτίδου τὴν θάλασσαν, ἀποφέρουσα τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς. Κόσμος πολὺς περιεφέρετο ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, τὴν ὁποίαν ἐξωράϊζαν ἀναρθέντα ἤδη τὰ λευκαυγῆ ἠλεκτρικά. Ὁ Γιαννάκης ἠτένιζε καὶ ἀπελάμβανε μὲ νέαν ἡδονὴν τὰ συνειθισμένα αὐτὰ θέλγητρα καὶ προχωρήσας ἐπὶ τῆς ἐξέδρας, ἐκάθισεν εἰς μίαν γωνίαν, μόνος μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ ἐφιλοσόφησεν ἐπὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων... Χωρὶς νὰ θέλῃ, ἡ μελαγχολία εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν του. Τὸ παιδίον εἶχε πεισθῇ πλέον ὅτι θἀποθάνῃ. Παράδοξον, ἀλλ' ὅταν παίζουν τὰ παιδία, εἶνε τόσῳ δυςδιάκριτος ἡ γραμμή, ἡ χωρίζουσα τὸ σοβαρὸν ἀπὸ τὸ ἀστεῖον!

— «Ἄ, μὰ δὲν εἶνε δουλειὰ αὐτή!» εἶπε καθ' ἑαυτόν· «ἄρχισα νὰ τα χάνω καὶ πρέπει νὰ το ρίψω στὴ διασκέδασι βαρειά.» Καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπανεύρῃ τοὺς ἰδικούς του καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ εὐφυολογῇ καὶ νὰ γελᾷ, ἐκ φόβου δῆθεν μήπως δειλιάσῃ.

Τὸ ἑσπέρας ἔφαγε καὶ ἔπιεν ὅσον ἠμπόρεσε. Τὸ φαγητόν, διὰ πρώτην φορὰν φέτος, εἶχε φρέσκες ντοματες καὶ το εὗρεν ἐκτάκτως νόστιμον. Κατόπιν ἐξῆλθε μόνος. Αἱ Ἀθῆναι διεσκέδαζαν, κυφραίνοντο, ἀνεψύχοντο, ἀνεζωογονοῦντο. Παντοῦ κέντρον, παντοῦ κόσμος, παντοῦ φῶς, παντοῦ ἁρμονία καὶ γέλως. Αἱ πλατεῖαι γεμάται, τὰ πυροτεχνήματα εἰς ἐνέργειαν, τὰ καφενεῖα γεμάτα, κόσμος πολὺς εἰς τὰ καφεσαντάν, φωναὶ καὶ σημαῖαι ξεσχισμέναι, τὰ θέατρα πλήρη, τὰ ἱπποδρόμια κατάμεστα. Ἀπόψε ποῦ ἤθελε νὰ τα πολαύσῃ ὅλα, ὁ Γιαννάκης τὰ ἔχασε· δὲν ἤξευρε ποῦ νὰ πρωτοπάγῃ.

— «Ὅσα μπορέσω θὰ ἰδῶ, ἐμπρός!» εἶπε. Καὶ εἰσῆλθε πρῶτον εἰς τὸ θέατρον τῆς Ὁμονοίας. Ἔρριψε μὲ μεγάλην πόζαν δυὸ δεκάρες εἰς τὸν θυρωρόν, εἶπεν ἕνα ἀριθμὸν καθίσματος καὶ εἰσῆλθε χωρὶς εἰσιτήριον, χωρὶς πληρωμήν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσέρχονται καὶ ἄλλοι πολλοί, μεγαλήτεροι ἀπὸ τὸν Γιαννάκην, καταχρώμενοι τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν θυρωρῶν, οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ἔχουν διαρκῆ εἰσιτήρια. Ὁ Γιαννάκης εἶδεν ἐκεῖ τὴν Δδα Βερώνην, τὴν ἐχειροκρότησε, ταχθεὶς αἰφνιδίως μεταξὺ τῶν θαυμαστῶν της, καὶ ἀπῆλθεν ἐνθουσιασμένος. Οὕτω διαδοχικῶς ἐπεσκέφθη τὸ ἐκεῖ πλησίον ἱπποδρόμιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔμεινε καὶ ὀλίγον περισσότερον, διότι τὰ σοφὰ ἄλογα τὰ ἐπροτίμα ἀπὸ τὰς καλλιτέχνιδας, τὸ θέατρον τοῦ Τσόχα, ὅπου ἐξεκαρδίσθη μὲ τὸν Παντόπουλον, τοὺς Ἀβερίνους, ὅπου ἀπὸ τὰ ἐμφαντικὰ κινήματα τῶν ἀοιδῶν ἐννόει κατὰ βάθος τὴν σκανδαλώδη ἔννοιαν τῶν γαλλικῶν ἀσματίων καὶ ἐχειροκρότει ἐκθύμως, καὶ τέλος τὸν Παράδεισον ὅπου ἤνοιξεν ἀτελεύτητον συζήτησιν μὲ κάτι φίλους του περὶ τῆς ἀξίας τῶν δύο ἀντιζήλων ἠθοποιῶν. Τόρα

ἦτο ὑπὲρ τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου. Ἐπιστρέφων τέλος ἐπέρασε, μὲ τοὺς ἐν λόγῳ φίλους του ἀπὸ ἕνα καφεσαντάν, ὅπου ἔμειναν ἀρκετὴν ὥραν, συνάψαντες καὶ γνωριμίας τῆς στιγμῆς μὲ τὰς ἀοιδούς...

Ἐν ᾧ δὲ πλήρης ἐντυπώσεων καὶ εὐθυμίας ὁ Γιαννάκης ἀπήρχετο πρὸς τὴν οἰκίαν του,—ἦτο πολὺ ἀργὰ πλέον—ἐσυλλογίζετο ὅτι αὔριον ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὸ ἄλλο ἱπποδρόμιον καὶ τὸ θηριοτροφεῖον καὶ τὸν Φασουλῆν, τὸ θέατρον τοῦ λαοῦ, ὅπου κάθε βράδυ ἀντηχεῖ ὁ εἰλικρινέστερος γέλως. Εἶχον τόσας διασκεδάσεις, τόσα κέντρα φέτος αἱ Ἀθῆναι! κατακλυσμός... Ἐλησμόνησε καὶ τὴν αὐτοκτονίαν καὶ τὸ αἶσχος τῆς ἀπορρίψεως καὶ ὅλα... Ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, τὸ παράθυρον ἦτο ὁλάνοικτον καὶ τὸ φῶς τῆς σελήνης, δυσύσης, εἰσήρχετο γλυκὺ καὶ εὐφρόσυνον. Εἰς τὸ βάθρον τοῦ παραθύρου ἀπέκειτο τὸ ποτήριον μὲ τὴν διάλυσιν τῶν πυρείων, ὡς το εἶχεν ἀφήσει ἐκεῖ νὰ τον περιμένῃ... Τὸ εἶδε καὶ ἐγέλασε... Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφιλοσόφησε σοβαρὰ τῷ ὄντι ἐπὶ τῆς αὐτοκτονίας του. Καὶ τὸ ἁπλούστερον παιγνίδι εἰμπορεῖ νὰ μας κάμῃ νὰ σοβαρευθῶμεν.

— Τί ἔμμορφη ποῦ εἶνε ἡ ζωή, εἶπε, καὶ τί ἀνόητοι ποῦ εἶνε ἐκεῖνοι ποῦ αὐτοκτονοῦν, ἀλήθεια κι' ἀπ' ἀλήθεια!

Καὶ λαβὼν τὸ θηλητήριον τὸ ἔχυσεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου μετ' ἀποστροφῆς, ὡς ἐὰν πράγματι εἶχεν ἀποφασίσει ποτὲ νὰ το πίῃ.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Λεοντοτίγριδες

Εἰς τὸν ζωολογικὸν κῆπον τῆς ἐν Δουβλίνῳ Βασιλικῆς Ἰρλανδικῆς ἑταιρίας ἐλπίζουσι νὰ λάβωσι μετ' ὀλίγον νόθον γόνον ἐκ λέοντος καὶ τίγρεως. Τοιοῦτοι μιγάδες ἐγεννήθησαν ἄλλοτε ἐπανειλημμένως ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τοῦ Ἄτκινς ἐν Βίνδσωρ. Ὁ πρῶτος γόνος εἶδε τὸ φῶς ἐν ἔτει 1824· ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς ὃν ἐπέδειξαν τὰ ἄρρενα ζῶα ἐκάλεσε τὸ εἶδος τοῦτο «Λεοντότιγριν»· ἐθηλάσθησαν ὑπὸ μιᾶς αἰγὸς καὶ πολλῶν κυνῶν, ἔφθασαν δὲ εἰς ἡλικίαν τριῶν μηνῶν. Ὁ δεύτερος τοκετὸς ἐν ἔτει 1827 ἀπηρτίζετο ἐκ δύω ἀρρένων οἵτινες εὑρίσκονται νῦν ταριχευμένοι, εἰς Βρεττανικὸν Μουσεῖον ὁ εἷς, καὶ εἰς τὸ τοῦ Ἐδιμβούργου ὁ ἕτερος· κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Βάλλ ἔφθασαν εἰς ἡλικίαν 10 μηνῶν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔλαβον ἐπανειλημμένως χώραν γόνοι λεοντοτίγρεων. Οὕτω ἀναφέρει ὁ Ρόβερτσων, ὅτι εἶδε κατὰ τὸ ἔτος 1832 ἐν Νῶλκεννυ, ἐντὸς κλωβοῦ, ἕνα λέοντα, μίαν τίγριν καὶ τὰ τρία τέκνα των. Τὰ ζῶα τοῦ 1824 εἶχον κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Γρίφριτ ἀκάθαρτον κίτρινον χρῶμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ρινὸς καὶ πρὸς τὰ ἄνω τῆς κεφαλῆς, τῆς ῥάχεως καὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς οὐρᾶς, ἦτο τὸ χρῶμα πολὺ σκοτεινότερον, ἐν τῇ θέσει δὲ ταύτῃ διεγράφοντο καὶ ἔντονοι κάθετοι γραμμαί· σκοτειναὶ κηλῖδες ἐκάλυπτον τὸ μέτωπον, ἐφαίνονται δὲ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀσαφῶς. Τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ λέοντος, ἡ λεπτὴ διασκευὴ τοῦ λοιποῦ σώματος ὡμοίαζεν ἐν τούτοις μᾶλλον πρὸς τὸ τῆς τίγρεως.

Γ'

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Ὁ καιρὸς ἔστρωσεν. Οὔτε νέφη πλέον ἀπειλητικά, οὔτε ἑσπεριναὶ ἀστραπαί, οὔτε βρονταὶ μακρυσμέναι, οὔτε ψεκάδες βροχῆς ἰδιότροποι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καύσωνος τῆς ἡμέρας, οὔτε νύκτες πολὺ δροσεραί, ὑγραί, ἀναβάλλουσαι τὰ ὑπαίθρια θεάματα. Ἤρχισαν αἱ ἡμέραι αἱ πυριφλεγεῖς, μὲ τὸν μονοτόνως καὶ ἀπελπιστικῶς κυανοῦν οὐρανὸν καὶ αἱ νύκτες αἱ ἀστροφώτιστοι, αἱ χλιαραί, αἱ ἡδυπαθεῖς, ὑπὸ τὰς ὁποίας νέαν μαγείαν περιβάλλονται τὰ ἐξοχικὰ τοπία. Καὶ ἐξέρχονται ὑπὸ τῆς θερμότητος τὸ κράτος καὶ ὑπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναψυχῆς οἱ ἀστοὶ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ κατακλύζουν τὰς ὁδοὺς καὶ συρρέουν εἰς τὰ κέντρα καὶ ἡ κίνησις ὑπὸ τὰ μυρία φῶτα πόλεως διασκεδαζούσης παρατείνεται μέχρι βαθείας νυκτός, ὅσον τὸ δυνατὸν ἀργότερα ἑκάστου προσπαθοῦντος νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ ἀναπόφευκτον τῆς κλίνης μαρτύριον.

✣

Καὶ ὡς πρὸς τ' ἀναψυκτικὰ κέντρα καὶ τὰς διασκεδάσεις, αἱ Ἀθῆναι φέτος ὑπερέβαλον ἑαυτάς. Ἀρκεῖ ἁπλῆ χρονογραφικὴ ἀπαρίθμησις, ἄνευ ἄλλης περιγραφῆς. Ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας θέατρον ἑλληνικόν, τὸν θίασον Μένανδρον μὲ τὴν Δδα Βερώνην, ἐλκυστικὴν πρωταγωνίστριαν. Ἡ ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου Ἱπποδρόμιον, ἴσως τὸ μᾶλλον συχναζόμενον ἐκ τῶν ἑσπερινῶν θεαμάτων. Ἡ ὁδὸς Σταδίου τὸν Παντόπουλον, τὰ Ἰλίσσια τὸν Παράδεισον μὲ τὴν ἀμίμητον κυρίαν Παρασκευοπούλου, τοὺς λαμπροὺς Ἀβερίνους εἰς τοῦ Ὀρφανίδου, δεύτερον Ἱπποδρόμιον εἰς τὸ Ἄντρον τῶν Νυμφῶν, ἀπέναντι τὸ Θηριοτροφεῖον· εἰς τὰ Πευκάκια, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον καὶ εἰς ἄλλας ἀκόμη συνοικίας Θέατρα λαϊκὰ Φασουλήδων, εἰς τὸ ἀπέναντι τοῦ Ὀρφανιδείου Ζυθοπωλεῖον Καφὲ Σαντάν, μουσικὴ εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τὸν κ. Καίσαρην καὶ ἄλλα μικρότερα κέντρα τὰ ὁποῖα ποῦ νὰ τὰ ἀριθμήσῃ κανεὶς ὅλα προχείρως καὶ προπάντων ποῦ νὰ τα ἰδῇ καὶ νὰ τα ξαναιδῇ καὶ νὰ τα χορτάσῃ. Πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ ἔχῃ κανεὶς εἰς τὴν διάθεσίν του θερινὴν περίοδον τετραπλασίας διαρκείας, γράφει ἡ Νέα Ἐφημερίς. Καὶ αὐτὰ μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀφίνομεν τόρα τὸ Φάληρον χωριστόν, τὸ μέγα καὶ πολύφωτον κέτρον τῆς ἀναψυχῆς μὲ τὰ τόσα του κέντρα.

✣

Δευτέρα ἔκδοσις τοῦ Καπετὰν Γεώργη, τοῦ περιφήμου καταστίκτου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶσται τῆς Ἑστίας. Εἰς τὸ κρατητήριον τοῦ δ' ἀστυνομικοῦ τμήματος κρατεῖται ἀπὸ τινων ἡμερῶν ἄνθρωπος ἀγνώστου ὀνόματος καὶ προελεύσεως, τοῦ

ὁποίου τὸ δέρμα εἶνε κεκαλυμμένον σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ ποικίλων στιγμάτων, ἄεργος μὲ βλοσυρὸν βλέμμα καὶ ὕποπτον ἐξωτερικόν. Κατ' ἀρχὰς ἀπεπειράθη δι' ἀντιστάσεως νὰ διαφύγῃ τῶν χειρῶν τῆς ἀστυνομίας, μὴ κατορθώσας ὅμως τοῦτο ἠθέλησε νὰ τὴν ἀπατήσῃ βεβαιώσας ὅτι ὀνομάζεται Γεώργιος Λαμπρινάκος, ὅτι κατάγεται ἐκ Γυθείου, ὁπόθεν πεζὸς ἦλθεν ἐνταῦθα. Τεθεὶς ὅμως εἰς ἀντιπαράστασιν μετὰ πολλῶν Λακώνων, ὄχι μόνον δὲν ἀνεγνωρίσθη παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπέπεσεν εἰς προφανῆ σύγχυσιν ἐρωτηθεὶς περὶ διαφόρων τοποθεσιῶν καὶ προσώπων τῆς πατρίδος των. Ὅπως παρακάμψῃ τὸν σκόπελον τοῦτον διϊσχυρίσθη, ὅτι ἔλειπε χρόνους ἐκ Γυθείου διατρίβας ἐπὶ μακρὸν εἰς τὰς φυλακὰς Κόκλα ἐκ τῶν ὁποίων μόλις πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐξῆλθεν, ἐνῷ εἶνε γνωστὸν ὅτι αὗται πρὸ πενταετίας κατηργήθησαν. Ἐξ ὅλων τούτων ἐσχημάτισεν ἡ ἀστυνομία τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ ἄγνωστος αὐτὸς ἀποκρύπτει σκοπίμως τὴν ταὐτότητά του, τίς οἶδε δὲ διὰ τίνα σκοπὸν ἦλθεν ἐνταῦθα, ὅπου ἡ παρουσία του ἀποτελεῖ κίνδυνον εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν ἀποδειχθῇ ποῖος εἶνε, ἀπεφασίσθη πολὺ ὀρθῶς νὰ φιλοξενῆται εἰς τὸ κρατητήριον.

✣

Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν περίοδον τῶν ὑπαιθρίων θεαμάτων, σπανίως τόσος κόσμος κατέκλυσε θέατρον, ὅπως πρό τινων ἡμερῶν τὸ Ἄντρον τῶν Νυμφῶν, ὅπου μετὰ τὴν παράστασιν τοῦ Ἱπποδρομίου ἐπρόκειτο νὰ παλαίσουν ὁ Γεωργίου καὶ ὁ Κριστόλ. Ἡ μετὰ τόσης ἀνυπομονησίας προσδοκωμένη πάλη διεξήχθη κανονική, ἄνευ ἐπεισοδίων, καὶ τρὶς ὁ Κριστὸλ ὑπὸ τὰς φρενητιώδεις ζητωκραυγὰς τοῦ πλήθους ἐκυλίσθη κατὰ γῆς ὑπὸ τοῦ ἕλληνος παλαιστοῦ,—καὶ ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία ἐσώθη ἀκόμη μίαν φορά. Εἰς τὸ τέλος ὁ νικητὴς ἔκαμε προσλαλιὰν διὰ τῆς ὁποίας διεκήρυξεν ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος παλαιστὴς καθ' ὅλην τὴν ὑδρόγειον προκαλῶν οἱονδήποτε νὰ παλαίσῃ μετ' αὐτοῦ, εἴτε ἄγγλος εἶνε, εἴτε τοῦρκος, εἴτε ἑβραῖος!

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικὰ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ *Νορβηγικὸν Δρᾶμα* ὁ Ἐρνέστος Τισσώ, ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις κριτικὴν μελέτην περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἴψεν καὶ τοῦ Βιόρσον.

— Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις γαλλικὴ μετάφρασις τῶν Μιμιάμβων τοῦ Ἡρώνδα, μετ' εἰσαγωγῆς ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Δαλμέϊδα.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον Petites Ames, ὁ γνωστὸς Γάλλος συγγραφεὺς Αἰμίλιος Πουβιγιόν, ἐξέδωκε σειρὰν διηγημάτων ἐπιτυχεστάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγροτικῶν.

Ἐπιστημονικὰ

Ἐν Πετρουπόλει ἐπιτροπὴ ἐκ καθηγητῶν καὶ ἐπιστημόνων ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μ. δουκὸς Παύλου, διωργάνωσε Ὑγειονομικὴν Ἔκθεσιν Ἑορτὴν τῆς Ἐπιστήμης ὀνομασθεῖσαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνεσωρεύθησαν παντὰ τὰ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑγείας ἀφορῶντα ἀντικείμενα. Ἡ περίεργος αὕτη καὶ διδακτικωτάτη Ἔκθεσις θὰ μείνῃ ἀνοικτὴ μέχρις Ὀκτωβρίου.

— Ἀπέθανεν ἐσχάτως ὁ παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βυρτσβούργου σοφὸς καθηγητὴς τῆς Ζωολογίας Σέμπερ. Ἐκτὸς τῶν πολλῶν καὶ ἐμβριθῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ὁ ἀποθανὼν ἐγκαταλείπει καὶ ἓν ἀνέκδοτον «Φυσικαὶ συνθῆκαι τῆς ὑπάρξεως τῶν Ζώων».

— Εἰς τὴν ἐν Ἀσνδίνῳ Ζωολογικὴν Ἑταιρίαν φυσιολόγος παρουσίασε πόδας κονίκλων, ἐκ τῶν πολυπληθῶν οἱ ὁποῖοι λυμαίνονται τὴν Αὐστραλίαν, καταστρέφοντες τοὺς ἀγρούς. Οἱ πόδες οὗτοι εἶνε λεπτότεροι καὶ ἐλαφρότεροι ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς τῶν κοινῶν κονίκλων, συγχρόνως δὲ καὶ οἱ ὄνυχες ὀξύτεροι. Ἐκ τούτου ὁ ἐν λόγῳ ἐπιστήμων συμπεραίνει ὅτι παρὰ τοῖς αὐστραλιανοῖς κονίκλοις ἐπιτελεῖται ἤδη μεταβολὴ ὀργανική, μέλλουσα νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ταχέως ζῶα ἀναρριχητικά.

— Ὁ ἐν Δυσσελδόρφ καθηγητὴς Λειζεγκάγκ, βασισθεὶς ἐπὶ δύο πειραμάτων τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσαν ὁ Συτσενδέργερ τῷ 1869 καὶ ὁ Ἔδερ τῷ 1886, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν δι' ἠλεκτρισμοῦ ἐμφάνισιν τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν. Πρὸς τοῦτο διωχέτευσε ρεῦμα 6 στοιχείων ξηρῶν στήλης Γκόσνερ εἰς πυκνὴν διάλυσιν ὑποθειώδους νατρίου, ἐν ᾗ ὑπάρχουν δύο ἠλεκτρόδια ἐκ πλατίνης κεχωρισμένα διὰ πορώδους ἀγγείου. Τῆς φωτογραφικῆς πλακὸς ἐμβαπτιζομένης ἐν τῷ ὑγρῷ τῷ περιβάλλοντι τὸ ἀρνητικὸν ἠλεκτρόδιον, ἡ εἰκὼν ἐμφανίζεται εἰς ὀλίγα λεπτὰ μὲ χρῶμα ἀμαυρὸν ὑπέρυθρον. Τὸ ὑγρὸν μένει ἐντελῶς διαυγές, ἡ δὲ ἀποσύνθεσίς του γίνεται εὐκολώτατα διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, τῶν κεχωρισμένων στοιχείων ἐπανασυντιθεμένων τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ρεύματος. Κατὰ τὴν πλύσιν διὰ τῆς ὁποίας ἡ εἰκὼν γίνεται διαφανής, ἀποβάλλει μὲν μέγα μέρος τῆς ἐντάσεώς της ἀλλὰ διατηρεῖ τὸ βαθὺ ὑπέρυθρον χρῶμα.

— Ἐν Παρισίοις ἐγένοντο πρό τινων ἡμερῶν τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ διασήμου ἀστρονόμου Ἀραγώ, ἀνεγερθέντος πρὸ τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Κατὰ τὴν ἐπιβάλλουσαν τελετὴν ἔλαβον τὸν λόγον πρῶτος ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου κ. Τισσεράν, εἶτα ὁ δημοτικὸς σύμβουλος Μυτέ, ὁ Ἀλφρέδος Κορνὺ ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἄλλοι. Ὁ ἀνδριάς, ἔργον τοῦ ἀποθανόντος γλύπτου Ὀλίβα, κατεσκευάσθη ἐξ ὀρειχάλκου ὑπὸ τοῦ Δυρέν. Παριστᾷ τὸν Ἀραγὼ ὄρθιον, τὸ δὲ ὑπόβαθρον φέρει τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: *Φραγκίσκος Ἀραγὼ 1786—1853. Δι' ἐθνικοῦ ἐράνου.*

— Ὑπὸ τῆς μὶς Κλέρκε, διακεκριμένης ἀστρονόμου, ὑπελογίσθη ἐσχάτως ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασις καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ οὐρανίου θόλου θέσις τῶν Πλειάδων. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον τὸ φῶς ἀπὸ τῆς *Ἀλκυόνος*, τοῦ κατωτέρου ἀστέρος τοῦ συμπλέγματος, χρειάζεται 250 ἔτη ἵνα φθάσῃ μέχρις ἡμῶν. Αἱ Πλειάδες ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ Γαλαξίου, τὰ δὲ νεφελώματα τὰ παρατίζοντα μέγα μέρος αὐτῶν, κεῖνται ἀσυγκρίτως πλησιέστερον ἄλλων.

Μουσικὰ

Ἐν τῇ Opera-Comique τῶν Παρισίων παρεστάθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας νέον μελοδράματιον δίπρακτον τοῦ Καμίλλου Σαὶν Σὰν ἡ *Φρύνη*.

Θεατρικὰ

Μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἔδωκε τὴν πρώτην του παράστασιν τὸ νέον Παρισινὸν θέατρον τῶν Ποιητῶν, τοῦ ὁποίου ἐπίτιμος διευθυντὴς εἶνε ὁ Φραγκίσκος Κοππέ. Ἐπαίχθη κατ' ἀρχὰς εἰς πρόλογος τοῦ Καρόλου Φύστερ καὶ μετὰ τοῦτον μονόπρακτον δραμάτιον τοῦ Φαβιέ, ἐπιγραφόμενον *Τὸ τὴν δρῦν*.